

Reacties uit Nederland en daarbuiten

ter ondersteuning van de brief van stichting Architectuur Lokaal aan de Minister van OCW, d.d. 10 juni 2020, waarin aan de Minister is gevraagd om af te wijken van het negatieve advies van de Raad voor Cultuur over de BIS-aanvraag 2021-2024 van Architectuur Lokaal

Reacties uit Nederland

Harry Abels

Abels & Partners Architecten, AMSTERDAM

Ir. Paul Achterberg

Landschapsarchitect, ROTTERDAM

Laura Alvarez

Architect-directeur Laura Alvarez Architecture B.V., AMSTERDAM

René Asschert

Programmameider Wonen Gemeente Groningen, GRONINGEN

Ir. Sandra van Assen

Gemeentelijk stedenbouwkundige Súdwest Fryslân, PhD-onderzoeker Faculteit Bouwkunde van de TU Delft, SÚDWEST FRYSLÂN / HIESLUM

Dirk Baalman

Bouwkundige en architectuurhistoricus, onderzoeker en adviseurs van erfgoed, vh. bij Het Oversticht Zwolle, DEVENTER

Joske Baris

Platform STAD, DEN HAAG

Ruben Barzilay

barzilay+ferwerda architectuur + stedenbouw, APELDOORN

Marijke Beek

Marijke Beek Cultuurhistorie, AMSTERDAM

Rutger Bergboer

Inwoner van Nagele en projectleider Nagele in Balans, NAGELE

Tom Bergevoet

Architect en oprichter Temp.architecture, AMSTERDAM

Hilde Blank

Directeur BVR Adviseurs Ruimtelijke ontwikkeling en stadsbouwmeester gemeente Leiden, ROTTERDAM / LEIDEN

Martijn Blom

Hollands Licht, AMSTERDAM

Matthijs de Boer

Stedenbouwkundige en architect mdbs, ROTTERDAM

Stef Bogaerds

Stedenbouwkundige, ROTTERDAM

Laurens Boodt

Laurens Boodt Architect, ROTTERDAM

Jan Brouwer

Jan Brouwer Architect, v.m. Rijksadviseur voor de Infrastructuur, DEN HAAG

Pi de Bruijn

Architect | Partner de Architecten Cie B.V., AMSTERDAM

Ir. Paco Bunnik

Hoofdontwerper Ruimte en Duurzaamheid, Gemeente Amsterdam, AMSTERDAM

José van Campen

Zelfstandig planoloog, adviseur van gemeenten en provincies en PhD-onderzoeker
TU Delft, AMSTERDAM / DELFT

Michael Daane Bolier

M&DB Architecten, DEN HAAG

Daan Dekker

Programmamaker De Ruimtelijke Stad bij Pakhuis de Zwijger, AMSTERDAM

Marjolein van Eig

Bureau Van Eig, ROTTERDAM

Yttje Feddes

Feddes Olthof Landschapsarchitecten, UTRECHT

Agnes Franzen

Strategisch adviseur Stichting Kennis Gebiedsontwikkeling (SKG) TU Delft Faculteit
Bouwkunde, DELFT

Martijn de Gier

kbng | architectuur | stedenbouw | restauratie, ROTTERDAM

Hendrik Jan Groeneweg, Evelyn Jansen

Stichting De STAD, DORDRECHT

Micha de Haas

Architectenbureau Micha de Haas en Stadsbouwmeester van Amersfoort,
AMSTERDAM / AMERSFOORT

Danielle Harkes

Initiatiefnemer en adviseur bij ZorgSaamWonen, ZWOLLE

Prof. dr. Maas Jan Heineman

Vicevoorzitter Raad van Bestuur Academisch Medisch Centrum (AMC),
AMSTERDAM

Albert Herder, Vincent van der Klei, Arie van der Neut, Metin van Zijl

Partners Studioninedots, AMSTERDAM

Izaak Hilhorst

Namens het bestuur van de Stichting Pinetum Blijdenstein, HILVERSUM

Arjan Hoks

Beleidsadviseur fysieke leefomgeving, PROVINCIE FRYSLÂN

Lyongo Juliana

Architect en directeur Caribische Regio bij OZ, AMSTERDAM / CURACAO

David Keuning

Architectenregister, DEN HAAG

Indira van 't Klooster

Directeur ARCAM, AMSTERDAM

Anne van Kuijk, Eltjo Kugel en Frank van der Steen

Adviseurs Omgevingskwaliteit. PROVINCIE NOORD-BRABANT

Jacqueline Kuling-Bakker

Senior Inkoopadviseur Servicecentrum Drechtsteden, DORDRECHT

Nol Molenaar

NOL>> adviesbureau op het gebied van architectuur, civiel ontwerp en landschap,
GRONINGEN

Ana Luisa Moura

Vereniging Deltametropool, onafhankelijk netwerk voor metropolitane
ontwikkeling, ROTTERDAM

Wieteke Nijkrake

NOHNIK architecture and landscapes, ENSCHEDE / UTRECHT

Dr. Ivan Nio

NIO Stedelijk Onderzoek & Advies, AMSTERDAM

Rutger Oolbekkink

Adviseur Urban Strategy, INBO, AMSTERDAM

Laetitia Ouillet

Directeur Strategic Area Energy, TU Eindhoven, EINDHOVEN

Liesbeth van der Pol

Architect-eigenaar DOK Architecten, vm. Rijksbouwmeester, AMSTERDAM

Prof.dr.ir. Hugo Priemus

Emeritus hoogleraar Technische Universiteit Delft, DELFT / LEIDEN

Geurt van Randerlaat

Partner en medeoprichter SITE Urban Development, AMSTERDAM

Arnold Reijndorp

Onafhankelijk onderzoeker, docent en publicist op het snijvlak van stedenbouw, stadssociologie en stedelijke ontwikkeling, ROTTERDAM

Ronald Rietveld

RAAAF [Rietveld Architecture-Art-Affordances], AMSTERDAM

Annemiek Rijckenberg

Voorzitter Architectenregister, UTRECHT

Paul Roncken

Onafhankelijk Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, provincie Utrecht (PARK) en Lector Landschapsarchitectuur, Wageningen Universiteit, WAGENINGEN / PROVINCIE UTRECHT

Peter van Rooy

Directeur-bestuurders kenniscoöperatie NederLandBovenWater (NLBW), UTRECHT

Mattijs van Ruijven

Hoofd stedenbouwkundige, Stadsontwikkeling, Gemeente Rotterdam, ROTTERDAM

Marijn Schenk

Partner en architect NEXT architects / Stadsbouwmeester van Amstelveen, AMSTERDAM / AMSTELVEEN

Willem Hein Schenk

Stadsarchitect van Haarlem, voormalig voorzitter BNA en voormalig architect/partner van De Zwarte Hond, HAARLEM

Frank Siewerts

Projectdirecteur Gemeente Dordrecht, DORDRECHT

Prof. Ir. Dirk Sijmons

Medeoprichter H+N+S Landschapsarchitecten, Emeritus hoogleraar Milieuplanning TU-Delft, Emeritus hoogleraar Landschapsarchitectuur TU-Delft, vm. Rijksadviseur voor het landschap, AMSTERDAM

Aryan Sikkema

V.m. bouwheer van de Universiteit Utrecht, UTRECHT

Steven Slabbers

Landschapsarchitect bsla en Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Noord-Holland, PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Joop Slangen

Architect en stedenbouwkundige, Stadsarchitect van Haarlem 1996-2007, Polderarchitect Haarlemmermeer sinds 2016, HAARLEM

Frans Soeterbroek

Eigenaar van De Ruimtemaker, bureau voor samen stad en gemeenschap maken Amsterdam

Emile Spek

Directeur Huisvesting & Techniek, Amsterdam UMC, Universitair Medische Centra, AMSTERDAM

Alfred Spronk

Projectmanager Gemeente Amsterdam, AMSTERDAM

Frank Stroeken

Landschapsarchitect Wing, Ateliermeester Atelier Overijssel, UTRECHT / PROVINCIE OVERIJSEL

Farid Tabarki

Oprichter Studio Zeitgeist, AMSTERDAM

Hank van Tilborg

H+N+S Landschapsarchitecten, UTRECHT

Bauke Tuinstra

TWA Architecten, BURDAARD

Enzo Valerio

Enzo Valerio, MSc ETH Arch, ROTTERDAM

Gabriel Verheggen

Directeur ABC Architectuurcentrum Haarlem, HAARLEM

Abe Veenstra

Landschapsarchitect, vm. Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) Provincie Zuid-Holland, HUISSEN

Tim Verlaan

Universitair docent Architectuur- en Stads geschiedenis Universiteit van Amsterdam, AMSTERDAM

Hans Vonk

Senior beleidsadviseur economie, PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Nathalie de Vries

Founding partner MVRDV en voormalig voorzitter BNA, ROTTERDAM (SHANGHAI, PARIJS)

Dr. Ir. Carlo van de Weijer

General Manager EAISI, Eindhoven AI Systems Institute, EINDHOVEN

Johanna van der Werff

Jurist Ruimtelijke Ordening, directeur DOCKK Cultuur Natuur Architectuur, vm. directeur Forum voor Architectuur, Stedenbouw en Landschap AMERSFOORT

Reacties uit het buitenland**João Bento**

The Bartlett School of Planning BSP Research Fellow URBAN MAESTRO project LONDEN / VERENIGD KONINKRIJK

Kristiaan Borret

Bouwmeester van Brussel BRUSSEL / BELGIË

Carlos Castillo Cortes

Directeur Archiprix Chili SANTIAGO / CHILI

Alberto Iacovoni

ma0 studio d'architettura ROME / ITALIË

Pim IJsendoorn

Schmidt Hammer Lassen architects KOPENHAGEN / DENEMARKEN

Olga Ioannou

National Technical University of Athens
ATHENE / **GRIEKENLAND**

Saimir Kristo

Vice-Dean at the Faculty of Architecture and Art & Design, POLIS University,
TIRANA / **ALBANIË**

Emmett Scanlon

Design Assistant Professor UCD School of Architecture, Planning and
Environmental Policy
DUBLIN / **IERLAND**

Robert Temel

Plattform Baukulturpolitik
WENEN / **OOSTENRIJK**

Hubert Trammer

Architect, Teacher Faculty of Civil Engineering and Architecture Lublin University
of Technology
WARSCHAU, LUBLIN / **POLEN**

Dr. Elša Turkušić Jurić

Faculty of Architecture University of Sarajevo
SARAJEVO / **BOSNIË EN HERZEGOVINA**

Aneta Vasileva

WhAT Association
SOFIA / **BULGARIJE**

Anna Yudina

Architecture and design writer, curator, nominator for the EU Mies van der Rohe
Award 2021
PARIJS / **FRANKRIJK**

Laurens Boodt

Laurens Boodt Architect
Rotterdam

Ik las dat er een subsidie is die jullie niet meer krijgen.
Erg vervelend voor jullie, omdat jullie hard werken, maar vooral doordat de thema's, principes en de manier waarop jullie je daarvoor inzetten maatschappelijk belangrijk is.

Prof.dr.ir. Hugo Priemus

Emeritus hoogleraar Technische Universiteit Delft
Delft / Leiden

Met instemming heb ik kennisgenomen van de brief die op 10 juni jl is gestuurd aan minister Van Engelshoven. De strekking van deze brief onderschrijf ik geheel. Met name het versterken van de opdrachtgevende functie in de bouw beschouw ik als een kernactiviteit van Architectuur-lokaal, op het kruispunt van publieke en private instituties en het bouwontwerp. Architectuur-lokaal speelt ook een verbindende rol tussen centrale en decentrale besluitvorming. De hier genoemde activiteiten zijn gebaat met continuïteit.

Naast de geschetste continue taken zie ik voor de nabije toekomst ook nieuwe opgaven waarin Architectuur-lokaal een sleutelrol zou kunnen vervullen. Ik denk bij uitstek aan de consequenties van de energietransitie voor de gebouwde omgeving, en het functioneren van de gebouwde omgeving in coronatijd.

In een aantal grote steden, verspreid over de wereld, zien we hoe de openbare ruimte wordt herverkaveld: meer ruimte voor terrassen, voetgangers en fietsinfrastructuur, in combinatie met een verdere beteugeling van het stedelijk autoverkeer.

Voorts stelt de explosieve groei van besteldiensten nieuwe eisen aan de stedelijke openbare ruimte.

Conform de ideeën van Alvin Toffler (*The third wave*, 1972) versnelt de coronacrisis de functie van de woning als digitaal knooppunt en als plaats waar niet alleen klassieke woonactiviteiten plaatsvinden, maar ook functies als werken, produceren, bankieren, winkelen, leren, studeren, communiceren en musiceren. Deze revolutionaire veranderingen in en om de woning vragen om meer ruimte, een grotere functionele differentiatie en een betere interne geluidsisolatie.

De hier geschetste opgave vergt de inzet van opdrachtgevers, vastgoedbeheerders, architecten en bewoners in de praktijk, maar ook een theoretische inbreng vanuit universitair wetenschappelijk onderzoek op het terrein van techniek, ontwerp, gedrag en gezondheid.

Architectuur-lokaal zou een centrale rol kunnen vervullen in het bijeenbrengen van talent en het onderling afstemmen van praktijk en theorie. Zo'n rol kan alleen worden gerealiseerd, als de aanvraag van Architectuur-lokaal in het kader van de subsidieregeling Culturele Basisinfrastructuur 2021-2024 (BIS) zou worden gehonoreerd.

Pi de Bruijn

Architect | Partner de Architecten Cie B.V.

Amsterdam

Met grote verontwaardiging heb ik kennis genomen van de voorgenomen afwijzing van Architectuur Lokaal als pijler in de culturele basisinfrastructuur.

Als architect met een halve eeuw ervaring in de Nederlandse beroepspraktijk treft dit onzalige voornemen me als een historische misvatting. Een barbaarse verminking van het complexe speelveld waarin het bouwen en de samenleving het gesprek aangaan. De geringschattende reactie op de betekenis van Architectuur Lokaal getuigt van een enorme onkunde of wellicht van een, nog erger, dodelijk cynisme.

Graag wil ik alle initiatieven ondersteunen om Architectuur Lokaal in haar strijd bij te staan.

Prof. dr Maas Jan Heineman

Vicevoorzitter Raad van Bestuur Academisch Medisch Centrum (AMC)

Amsterdam

Ik laat je graag weten goede herinneringen te bewaren aan de prijsvraag AMC. Aanvankelijk begreep ik niet direct waarom Architectuur Lokaal werd ingeschakeld, maar gaande 'de rit' werd me dat steeds duidelijker. Jullie kennis van het veld, jullie kennis van regelgeving, jullie gevoel voor verhoudingen, jullie perfecte ordening van het proces, jullie sterke communicatie hebben alle in hoge mate bijgedragen aan de kwaliteit van de uitkomst. Het kost mij geen moeite om dat nog eens te memoreren.

Liesbeth van der Pol

Architect-eigenaar DOK Architecten, vm. Rijksbouwmeester

Amsterdam

De periode waarin ik Rijksbouwmeester was werd gekenmerkt door de economische crisis; 2008-2011. Voor architectuur betekende dat een 'terugtrekkende overheid' wat zoveel wilde zeggen als het overlaten van architectuur beleid aan lokale overheden, die daar niet op waren voorbereid en geen begeleiding in kregen.

AL stond en staat al deze gemeenten ten dienste om evenwichtige uitvragen te formuleren en het beste uit de ontwerpende teams te halen.

De crisis betekende ook dat werk in de bouw wegviel, te beginnen met het ontwerpwerk, waardoor jonge architecten geen werk meer kregen en een hele generatie dreigde weg te vallen.

AL stond onmiddellijk in de bres om een debat hierover te organiseren en samen met het Atelier Rijksbouwmeester, het College van Rijksadviseurs en het platform Nederland wordt Anders op te richten, waar gemeentelijke problemen (denk aan achterstandswijken, verloederd erfgoed, stagnerende sociale woningbouw) werd

gekoppeld aan ontluikende ontwerpkracht. Vele gemeenten zijn hierdoor enorm geholpen en een hele groep jonge ontwerpers zijn voor de toekomst gered.

De prijsvraagcultuur in Nederland kan voor het overgrote deel worden toegeschreven aan AL. Een prijsvraag voor een ruimtelijke opgave is zo belangrijk voor opdrachtgevers om verrast te worden en het maximale uit de vraag te halen, zich te verantwoorden over de architecten keuze. Andersom is de prijsvraag een belangrijk middel voor de architect om nieuwe opdrachten te verkrijgen op een cultureel interessante verantwoorde manier.

AL bood letterlijk eerste hulp aan jonge wethouders. Net aangestelde wethouders konden/kunnen een cursus architectuurbeleid krijgen van AL. Het belang daarvan is evident. Ruimtelijke Ordening is een complexe, veel omvattende taak die voor non-professionals moeilijk te doorgronden is. Bovendien gaat er onwijs veel geld in om. Een nieuwe wethouder moet zich dat in korte tijd eigen maken. AL heeft die ervaring en deelt die derhalve met hen.

De grote discussies die gevoerd moeten worden om gezamenlijk ruimte beleid te formuleren maken worden door AL geïnitieerd en georganiseerd. Meesterlijk zijn die bijeenkomsten, altijd op een bijzondere plek en altijd bezocht door de volle breedte van ruimtelijke ordening belanghebbenden. Van daaruit wordt gedragen beleid gemaakt. Bij mijn weten geen enkele andere instantie die dat op deze manier voor gemeenten, voor de overheid, voor burgers evenaart.

Zonder de bovengenoemde activiteiten en kwaliteiten zou de Nederlandse Architectuur Cultuur instorten.

Juist nu, nu zoveel discussie ontstaat over hoe wij de komende crisis moeten doorstaan is AL van het groot belang.

Ik kan dan ook niet begrijpen dat de meerjarige subsidie nog niet is toegekend.

José van Campen

Zelfstandig planoloog, adviseur van gemeenten en provincies en PhD-onderzoeker aan de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft.

Amsterdam / Delft

Architectuur Lokaal legt de basis voor bouwcultuur

In mijn ogen is Architectuur Lokaal onmisbaar voor het fundament van de bouwcultuur in Nederland. Een deel van het werk van Architectuur Lokaal kan wellicht op projectbasis gefinancierd worden; de *raison d'être* van Architectuur Lokaal ligt echter niet in die projecten maar in het voortdurend agenderen van een goede omgevingskwaliteit. Goede omgevingskwaliteit is een van de drie maatschappelijke doelstellingen van de Omgevingswet. Het is bij uitstek een culturele doelstelling: omgevingskwaliteit gaat over de relatie tussen de mens en haar of zijn leefomgeving.

Architectuur Lokaal brengt niet de *usual suspects* samen maar zoekt actief naar andere stemmen in het debat. Kijk bijvoorbeeld naar de 'Olifantenkooi' en de steun voor jonge ontwerpers in 'Hoe kom ik ertussen'. Dergelijke activiteiten gaan veel verder dan dienstverlening aan partijen in bouw- of ontwikkelingsprojecten. Ze zijn gericht op blikverruiming en grensverlegging, bij uitstek iets waar het bij de

ontwikkeling van kunst en cultuur om gaat. De gedetailleerde verslagen van alle activiteiten op de website vormen bovendien een historisch archief van het culturele debat over architectonische kwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en nu omgevingskwaliteit.

Architectuur Lokaal begint iedere vier jaar 'opnieuw'. De landelijke manifestaties voor de nieuwe lokale bestuurscolleges in de verkiezingsjaren zijn een belangrijke *boost* voor bouwcultuur geworden. Hier ontmoeten de nieuwe bestuurders elkaar en worden zij geïnformeerd door ervaringsdeskundigen en specialisten uit allerlei disciplines. Dit alles met het oog op een culturele invulling van de portefeuille 'ruimtelijke ontwikkeling' of hoe het ook genoemd wordt. En dit is geen vanzelfsprekendheid.

Architectuur Lokaal zorgt ook voor de dagelijkse input. Bijvoorbeeld via de website MijnOmgevingsvisie.nl. Dit is een waardevolle aanvulling op de informatie die vanuit het Rijk, het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten wordt verstrekt, omdat Architectuur Lokaal geen technische maar een culturele focus hanteert. Ook kunnen bestuurders, ambtenaren en bewoners altijd 'even sparren' met de medewerkers van Architectuur Lokaal. Elke vraag wordt beantwoord, hetzij door eigen onderzoek, hetzij middels doorverwijzing naar een organisatie of persoon uit het enorme netwerk van Architectuur Lokaal.

Architectuur Lokaal vormt een sterke schakel in het ontwikkelen en uitdragen van de Nederlandse bouwcultuur. Het verbaast mij dat het College van Rijksadviseurs en de Raad voor Cultuur in hun advies van 3 maart 2020 pleiten voor het oprichten van een Rijksbureau voor Omgevingskwaliteit, terwijl diezelfde Raad voor Cultuur adviseert om Architectuur Lokaal uit de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2021-2024 te laten vallen. Gaat dat beoogde bureau de taak krijgen die Architectuur Lokaal al zo lang heeft maar hierdoor niet meer zou kunnen behartigen? Is dat geen cultureel kapitaalverlies?

Het feit dat er in Nederland een laagdrempelige organisatie is die het maatschappelijk debat over goede omgevingskwaliteit aanzwengelt, die kennis genereert en verspreidt, en die mensen betreft bij hun leefomgeving, is een groot goed. We kunnen die functie van Architectuur Lokaal niet missen!

Alberto Iacovoni

ma0 studio d'architettura

Rome (Italië)

During 2018 together with a group of Italian architects based in Rome, and with the support of the MAXXI Museum, I've been working on a series of meetings focused on the "principles, rules and processes for the quality of urban development in Italy", whose proceedings have now become a book entitled *Verso una legge per l'architettura* (Towards a law for architecture). This book is a step in a work we are planning to bring forward in the future, and a tool to promote quality in architecture in our country.

A fundamental aspect of our work in the past years has been to understand how is the situation in the other European countries, and in particular in those that represent a model for the quality of urban development, and among these the Netherlands of course.

During the preparation of the seminars, I've been put in contact with Cilly Jansen and Architectuur Lokaal, that has given a fundamental contribution to our process of understanding, and depicted the Dutch situation as one of the model strategies to guarantee the quality of architecture, where policies are more important than laws, opposed to another model, the French one.

The amplitude and diversity of policies, tools, platforms, programs that are put in action in the Netherlands, presented both in the preliminary contacts and during the seminar where Architectuur Lokaal has taken part, has been fundamental to promote not only the Dutch model, but also to picture possible similar strategies to be applied in our country.

Furthermore, the networking activity of Architectuur Lokaal throughout the continent represents for us an opportunity to enlarge to an international level our work in the future, and to unite the efforts to promote, at a communitarian level, the quality of architecture.

Alfred Spronk

Projectmanager Gemeente Amsterdam

Amsterdam

Hierbij zouden we graag de relevantie en importantie van Architectuur Lokaal willen benadrukken. En daarbij de wens om de aanvraag voor positie in de Basisinfrastructuur Cultuur 2021-2024 door de Raad voor Cultuur te laten heroverwegen.

De gemeente Amsterdam heeft sinds een half jaar de hulp ingeroepen van Architectuur Lokaal. De gemeente Amsterdam heeft de wens om het 'in de markt zetten' van haar kavels te verbeteren. Dit kan dan leiden tot betere oplossingen voor ruimtelijke vraagstukken in Amsterdam. Er is de wens om dit op een innovatievere en in dialoog met marktpartijen uit voeren. Er is een andere denk- en werkwijze benodigd. Om deze nieuwe werkwijzen uit te werken is Architectuur Lokaal ingeschakeld.

Architectuur Lokaal is voor de Gemeente Amsterdam een grote bron van opgebouwde kennis en kunde. Zij geeft op een professionele wijze nieuwe zienswijzen door, alsmede praktisch hulp om te komen tot wijzigingen en verbeteringen in het zogenaamde tenderbeleid van de gemeente Amsterdam. De hulp van Architectuur Lokaal is hierbij van zeer grote waarde.

Deze vernieuwing kan bij het 'in de markt zetten van kavels' van groot belang zijn om tot oplossingen voor ruimtelijke vraagstukken te komen. Duurzaamheid bij de bouw is hiervan een goed voorbeeld. Deze kan door een innovatieve uitvraag tot grote vernieuwingen op dit gebied leiden. Zodoende kan bij een uitvraag van bouwplannen de verduurzaming op lokaal niveau tot wasdom komen.

Maar ook voor de gemeente Amsterdam zelf is het van belang om haar werkwijze te vernieuwen. De hulp en werk- en denkwijzen van Architectuur Lokaal zijn hierbij van essentieel belang. Dit geldt voor de stad Amsterdam, maar gezien de portfolio van Architectuur Lokaal geldt dit al decennia lang voor heel Nederland.

Ik hoop van harte dat dit kan bijdragen aan de heroverweging van de Raad van Cultuur.

ir. Matthijs de Boer

Stedenbouwkundige en architect mdba

Rotterdam

Als stedenbouwkundige en architect heb ik heel wat onderzoek gedaan naar, en ervaring opgedaan met “architectuurbeleid”. De term architectuurbeleid roept altijd onmiddellijk vragen op: wat betekent dat, en is dat eigenlijk nodig? Met andere woorden moet de overheid zich wel bemoeien met architectuur.

Met de schoonheid van gebouwen, met het tot stand komen van architectuur, met de architectonische betekenis van gebouwen, met het wel en wee van architecten.

Ik zeg ja. Omdat architectuur in een aanzienlijke mate ons welbevinden bepaalt. We leven in een dichtbevolkt land waar we niet alleen elkaar vaak en graag ontmoeten, maar waar we ook voortdurend geconfronteerd worden met de manier waarop ons land en onze steden ingericht worden. Ja, omdat ruimtelijke ordening, stedenbouw en architectuur in een stedelijke samenleving onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Ja, omdat architectuur een gebonden kunst is, in tegenstelling tot de vrije kunsten. Ja, omdat dus iedereen dagelijks met architectuur te maken heeft. Ja, omdat architectuur een belangrijke uiting is van onze cultuur.

Met een goed architectuurbeleid kan het tot stand komen van goede architectuur enorm worden gestimuleerd, en daarmee wordt het welbevinden van de mensen die zich in de openbare ruimte begeven verbeterd. Zonder architectuurbeleid, wanneer de overheid dus de architectuur aan zijn lot overlaat, of aan de krachten van de markt, verliezen we een belangrijk en krachtig middel waarmee de kwaliteit van onze leefomgeving kan worden verbeterd.

Architectuur Lokaal is een van de belangrijke organisaties die architectuurbeleid uitvoert. Zij vormt een essentieel intermediair tussen de abstractie van ‘beleid’ en de concrete dagelijkse praktijk van het plannen, ontwerpen en bouwen. Met de term ‘vernieuwing’ als criterium wordt een organisatie als Architectuur Lokaal tekort gedaan.

Als aansprekend voorbeeld van belangrijke activiteiten noem ik het ontwikkelen van de prijsvraagcultuur en de ondersteuning bij architectenselecties. Het kiezen van een architect is in hen proces ‘van initiatief tot oplevering’ van een gebouw een kleine maar voor de kwaliteit van het resultaat beslissende stap. Anders dan een aantal offertes vragen en dan de voordeligste aanbidding kiezen. En niet eenvoudig omdat je immers het product nog niet kunt zien voordat het ontworpen is. Opdrachtgevers, en niet in de laatste plaats de overheden zelf als opdrachtgevers, hebben daarbij de ondersteuning van Architectuur Lokaal hard nodig. Om de schijn van partijdigheid of persoonlijke voorkeuren te vermijden, maar vooral vanwege de deskundig inbreng en de sterke organisatie en begeleiding van het selectieproces,

die Architectuur Lokaal zo'n opdrachtgever min of meer uit handen kan nemen. Wat niet betekent dat zo'n opdrachtgever dan achterover kan leunen. Integendeel, Architectuur Lokaal is er juist op gebrand opdrachtgevers meer te interesseren voor architectuur door de vormgeving van het selectieproces. En dat niet alleen, ook de achterban van zo'n opdrachtgever wordt op een zinnige en aansprekende manier betrokken, of dat nu de toekomstige gebruikers van een gebouw, de omwonenden zijn of de bevolking van een stad waar een nieuwe bibliotheek, concertzaal of een stadhuis wordt gebouwd.

Zo is dus door de inspanningen van Architectuur Lokaal de architectuurprijsvraag, een weliswaar oude en beproefde vorm van architectenselectie, van een onderonsje onder jargon-sprekende vakgenoten ontwikkeld tot een instrument dat past in een tijd waarin overheden transparant werken en op niveau communiceren over de kwaliteitsontwikkeling van de gebouwde omgeving.

Het gaat hier dus om (permanente) vernieuwing van de prijsvraagcultuur als (onmisbaar) onderdeel van het architectuurbeleid. Een sterke en boven alle twijfel verheven organisatie als Architectuur Lokaal kan daarbij in Nederland niet worden gemist. De prijsvraagcultuur is geen statisch verschijnsel dat nu "af" is, maar zoals de cultuur of de architectuur zelf in voortdurende ontwikkeling (of vernieuwing zo u wilt). Zo worden gebouwontwerpen niet meer puur op esthetiek beoordeeld maar ook op de manier waarop duurzaamheid in een bouwplan verweven is, van de energiehuishouding tot en met de herkomst van voorgestelde materialen. Hoe dat te toetsen en af te wegen tegen de esthetische kwaliteit van de ontwerpen en andere aspecten die moeten meewegen bij een verantwoorde keuze. En hoe om te gaan met de tegenwoordig soms vergaande juridisering van 'tenders', waarbij een verliezende partij op zoek gaat naar een procedurefoutje van de winnaar? Hoe voorkom je dat juryleden zich door geavanceerde presentatietechnieken laten verleiden of misleiden? Het moet duidelijk zijn dat geen sprake is van een vaste methode of werkwijze die slechts ordentelijk hoeft te worden toegepast, maar een voor onze architectonische cultuur cruciaal proces dat voortdurend opnieuw uitgevonden moet worden. Dat is wat Architectuur Lokaal doet, wat we in de vakwereld niet willen missen, en wat de Nederlandse bouwcultuur niet kan missen als we de kwaliteit van onze leefomgeving belangrijk vinden.

Kristiaan Borret

Bouwmeester van Brussel

Brussel (België)

Ik ben in opdracht van de gemeente Amsterdam aan het werk als supervisor voor de gebiedsontwikkeling Oostenburg in het centrum van Amsterdam. Om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen, probeer ik daarbij zoveel mogelijk stroomopwaarts te werken. Zo heb ik aan de belangrijkste grondeigenaar Stadgenoot voorgesteld om voor de ontwikkeling van één van haar kavels een architectuurwedstrijd te houden. Want dan start de ambitie voor ruimtelijke kwaliteit al zeer vroeg, met name bij de keuze van de architect. Anders dan in België, bestaat er in Nederland eigenlijk geen echte prijsvragencultuur. Het was voor Stadgenoot dus niet vanzelfsprekend om de prijsvraag te organiseren; maar gelukkig wist ik af van Architectuur Lokaal en heeft Stadgenoot hun hulp kunnen inschakelen. Architectuur Lokaal beschikt in Nederland over een ongeziene knowhow inzake de goede organisatie van een

ontwerpprijsvraag. Dat is een kunde die niet te onderschatten is als men oog wil hebben voor een kwaliteitscultuur in architectuur, ruimtelijk ontwerp en stedelijke transformatie.

Dirk Baalman

*Bouwkundige en architectuurhistoricus, onderzoeker en adviseur van erfgoed, v.h. bij Het Oversticht, Zwolle
Deventer*

Een merkwaardige, want beperkte, redeneertrant in het advies van de Raad. Dat lijkt alleen te gaan over productie en producenten ('makers' in het jargon). Maar voor cultuurproductie is meer nodig dan makers.

Als er in de wereld van de meer 'toegepaste' kunsten zoals de architectuur, iets belangrijk is, dan zijn het opdrachtgevers die (goede) opdrachten (goed) geven. Die bij te staan met verschillende middelen en processen is voor de kwaliteit en het voortbestaan van ruimtelijk ontwerp van enorm belang. Of dat nou de prijsvraagcultuur is, of andere ondersteuning bij goed opdrachtgeverschap.

Architectuur Lokaal heeft zich in dit hele domein bewezen en heeft in de laatste decennia daarin een bijzondere, want meer onafhankelijke plaats verworven naast bijvoorbeeld regionale organisaties die zich om ruimtelijke kwaliteit beijveren, juist omdat die partijen vaak door afhankelijkheden zijn gebonden.

In een goede bouwcultuur is aandacht voor 'de opdracht' essentieel en Architectuur Lokaal speelt hier een grote rol. De RvC zou dit vanzelfsprekend moeten zien.

Laura Alvarez

*Architect-directeur Laura Alvarez Architecture B.V.
Amsterdam*

Het verbaast me heel erg dat De Raad van Cultuur niet ziet hoe belangrijk Architectuur Lokaal is voor de ontwikkeling van cultuur in Nederland. Ik hoop dat deze beslissing terug te draaien is...

Ik ken Architectuur Lokaal (AL) al heel lang. AL is een essentiële verbindende partij tussen cultuur-, bouw- en architectuurwereld.

Architectuur is een discipline die veel verschillende omgevingen verbindt.

Architectuur is een zeer belangrijk erfgoed in onze cultuur geweest en dat moet zo blijven. Goede architectuur kan niet ontstaan zonder goed opdrachtgeverschap, zonder de opinie van burgers, en zonder debat. En daar is waar wij heel sterk Architectuur Lokaal nodig hebben. AL een zeer belangrijk verbindende partij, onafhankelijk. Dankzij AL hebben wij architecten bescherming en kansen gekregen in Architectuurprijsvragen. De prijsvraagcultuur is dankzij deze stichting enorm verbeterd in Nederland. En er is nog heel er veel in deze richting te doen. Dit kan niet zonder Architectuur Lokaal. Zonder hen vallen wij in een zeer oneerlijke wereld waar het belang van architectuur wordt onderschat.

Ik kan daarvan een goed voorbeeld geven. In 2018 zijn wij geselecteerd voor een architectenselectie voor jonge architectenbureaus. Deze architectenselectie werd met de ondersteuning van Architectuur Lokaal georganiseerd. De selectie liep hartstikke goed. Wij waren een van de geselecteerde partijen en ons resulterende

woningbouwproject is nu bijna klaar (Oostenburgereiland, kavel 2, Amsterdam). Architectuur Lokaal heeft gezorgd voor een duidelijke selectiedraad en voor een opdracht als prijs voor deze selectie. Wij, jonge architectenbureaus worden vaak gebruikt om alleen ideeën te genereren en wij krijgen heel vaak helaas geen opdracht na een selectie.

Kort geleden werden wij uitgenodigd voor een andere architectenselectie. Dit keer was Architectuur Lokaal helaas niet erbij betrokken. De architectenselectie was georganiseerd door een bekende woningcorporatie uit Amsterdam. De afloop van deze selectie was echter zeer pijnlijk. Een onprofessionele selectiedraad had als gevolg een zeer onredelijk uitslag, geen onderbouwing en nog erger, geen recht op bezwaar.

Wij architecten lopen heel vaak tegen dit soort problemen bij architectenselecties. Opdrachtgevers die een enorme lijst van Afwijken op de DNR2011 sturen bij de selectiedraad. Selectiedraden waarin niet goed genoeg onze rechten worden omschreven, etc. Architectuur Lokaal zorgt altijd dat er een goede selectiedraad is, dat wij architecten goed beschermd en geïnformeerd zijn over de selectie waar wij meedoen. Daarom is het werk van Architectuur Lokaal is essentieel voor architecten.

Na deze slechte ervaring heb ik Architectuur Lokaal gebeld voor een advies. Cilly Jansen, directeur van Architectuur Lokaal heeft persoonlijk mijn email beantwoord, helemaal vrijblijvend. Jammer dat ik Architectuur Lokaal na de slechte uitslag hebt benaderd en niet daarvoor. Had ik dat daarvoor gedaan, dan had ik nooit meegedaan aan deze selectie.

Met dit voorbeeld wil ik zeggen dat Architectuur Lokaal een heel laagdrempelig organisatie is die altijd zorgt voor het bewaken van goed architectuur-opdrachtgeverschap. Wij hebben hen nodig.

Ik vind ook heel fijn dat Architectuur Lokaal ook lezingen en debatten organiseert, juist om de opinie van architecten, beleidmakers, gemeentes, etc. te horen.

Peter van Rooy

Directeur-bestuurder kenniscoöperatie NederLandBovenWater (NLBW)

Utrecht

NederLandBovenWater is een publieke kenniscoöperatie gericht op innovaties in het omgaan met water, energie, wonen en ruimte. Voor creatieve inbreng zijn wij aangewezen op veelal kleine bureaus en zelfstandigen. Aanbestedingen missen dan hun doel en zouden ons bovendien teveel kosten. Prijsvragen daarentegen geven talent de kans te laten zien wat zij in huis hebben. Indien goed georganiseerd is het voor inschrijvers laagdrempelig.

Onze prijsvraag Waterlandschap van de Toekomst heeft liefst 49 concrete voorstellen opgeleverd. Het gros ervan is reeds gerealiseerd en trekt jaarlijks duizenden bezoekers. Een meer recente prijsvraag is Energielandschap van de Toekomst. Ook die genereert aanzienlijke investeringen in grensverleggend ruimtegebruik. Met stelligheid durf ik te beweren dat onze successen afhankelijk zijn van de kennis en kunde van Architectuur Lokaal. Het team onder leiding van Cilly Jansen is uniek en heeft ons voortreffelijk geholpen.

Aneta Vasileva

WhAT Association
Sofia (Bulgarije)

On behalf of WhAT Association (whata.org/competitions/en/) - an independent architectural organization dedicated to architectural publicism, criticism, the organization and evaluation of architectural competitions - and as an independent educator and researcher, I would like to express my full support to Architectuur Lokaal.

We have worked with them on a number of occasions, most recently on the year-long international project Competition Culture in Europe, and I consider their work of significant importance for creating lively architecture networks in Europe and for the development of architecture culture in general.

Bauke Tuinstra

TWA architecten
Burdaard

Ik schrok van het advies Architectuur Lokaal niet op te nemen in de Basisinfrastructuur 2021-2024. Daarmee wordt het belang van Architectuur Lokaal niet op waarde geschat.

Ik ken jullie al lang, bijna vanaf het begin. Eerst via het OLA, het overleg van Lokale Architectuurcentra. Daar is toen erg veel kennis overgedragen van al meer gevestigde centra aan nieuwe initiatieven en dat heeft enorm bijgedragen aan het architectuurklimaat in Nederland, juist ook lokaal. Veel centra bestaan nog steeds en doen goed werk.

Jullie periodieke publicaties kwam ik bij veel bestuurders en ambtenaren tegen, ook dat heeft gezorgd voor een breder begrip en draagvlak voor het belang van een goed architectuurbeleid. En er zijn natuurlijk de vele bijeenkomsten over specifieke opgaven geweest, over nieuwe dorpen, krimpgebieden, nieuwe boerderijen etc. Hier in Leeuwarden is het klimaat voor architectuur de laatste 15 jaar enorm veranderd. Ambitieuze plannen met toparchitecten van elders en tegelijk het voeren van de architectuurdiscussie hebben ook voor de lokale architecten veel kansen gezorgd. Jullie hebben daar met bijeenkomsten en het ondersteunen van prijsvragen zeker sterk aan bijgedragen.

Dit alles mag niet verloren gaan. Ik steun jullie met overtuiging in de poging op basis van kwaliteit en bewezen bijdragen een goed besluit af te dwingen.

Hilde Blank

Directeur BVR Adviseurs Ruimtelijke ontwikkeling en stadsbouwmeester gemeente
Leiden
Rotterdam / Leiden

Juist in deze tijd van omgevingsvisies, zoektocht naar eigenheid en ziel van steden, nieuwe opgaven (circulair, klimaat, verstedelijking, gezondheid etc.) is de rol van opdrachtgever, kennis vergaren en activeren via prijsvragen, en de bewustwording van de culturele waarde van architectuur, stedenbouw, landschap van groot belang. Juist op die onderwerpen is Architectuur Lokaal actief en kan zij bogen op

veel ervaring en expertise en heeft zij een zichtbare toegevoegde waarde. Niet alleen bij de vakgemeenschap van ontwerpers, ook bij bestuurders en overheden en ook bij marktpartijen (AM). Ik merk in ieder geval dat ik steeds vaker gevraagd wordt om vanuit de integrale samenhang en ruimtelijke kwaliteit naar de toekomstige ontwikkeling van steden en regio's te kijken als tegenhanger van de pragmatische benadering vanuit deelaspecten en technische generieke oplossingen waardoor de culturele identiteit verloren dreigt te gaan.

Laetitia Ouillet

*Directeur Strategic Area Energy, TU Eindhoven
Eindhoven*

Ik kwam in aanraking met Architectuur Lokaal voor de prijsvraag Nederland boven Water waar ik jurylid was vanuit mijn expertise rondom de energietransitie en samenwerking tussen kennisorganisaties, overheid en marktpartijen. Hierna heb je mij gekoppeld aan Nagele in Balans die op zoek was naar leden voor haar raad van advies. We gaan opnieuw samenwerken voor een gebied in Amsterdam.

Wat mij vooral opvalt in jullie werk is de gedegen voorbereiding van alle prijsvragen, bijeenkomsten en evenementen. Zo was de dag dat wij de prijswinnaar mochten onthullen voor Nederland boven water een mooi evenement waarin alle disciplines samenkwamen en waar deelnemers hun waardering uitspraken voor de kwaliteit van de presentaties.

Jullie netwerk is breed en divers. Architecten enerzijds maar ook mensen vanuit het veld: wind coöperaties, grote en kleine bedrijven, juristen, energie of waterspecialisten, ex-ministers, nieuwe burgemeesters: ik ken geen andere plek waar wij elkaar zo kunnen tegenkomen en met elkaar kunnen uitwisselen. Wat dat betreft was ook de boeklancering in samenwerking met Peter van Rooy van "de energietransitie als gebiedsontwikkeling" ook erg geslaagd.

Ik hoop nog jaren zo te kunnen samenwerken, ik heb in de eerste prijsvraag onwijs veel geleerd van jullie, van de initiatiefnemers maar ook van de discussies die de jury steeds heeft gehad. De energietransitie heeft deze platforms nodig!

Saimir Kristo

*Vice-Dean at the Faculty of Architecture and Art & Design, POLIS University,
Research Center of Architecture, Engineering and Design
Tirana (Albanië)*

I am very happy to cooperate with Architectuur Lokaal during the last 5 years, since our work began with the Competition Culture in Architecture Research 2013-2016, having a great opportunity not only to understand thoroughly the culture of competitions in Albania during that period, but also to understand and compare our culture behaviour in comparison with all the other participating countries in Europe, which brought a new dimension in understanding the common issues and challenges to be tackled but also to get to know some of the best practices with a long history of developing a growing and improving culture of organizing and developing competitions.

As well, I had the chance to promote, discuss and debate with some of the most important critical voices on the Albanian but also European sphere which developed an incredible community which I must say, I had the chance to follow-up that first encounter and later on develop more projects and initiatives.

Nevertheless, at the moment we have finalized our academic module at POLIS University [*part of the project Competition Culture EU 2017-2020 with six EU Universities, coordinated by Architectuur Lokaal*] while after almost six months we have been working to understand a more holistic approach on the Competition Culture in Albania from 2000 till 2020, many competitions explored and analysed while even more experts, organizers, jury members, participants and professionals interviewed by myself and my students to get a full grasp on their perspective. As we have managed to collect incredible information, on what I call, a part of Albania's History of Contemporary Architecture through Competitions, this academic research gave us the chance to come up with a more critical perspective on important issues such as; the competition brief, the tendering and organizing procedures, the legal framework, the jury deliberation, the project implementation and development, etc. in Albania.

I must also add that our research through our promotion and open format, has increased a lot the interest from professionals and public on the topic which created an added level of discussion in the professional community.

I would like personally to have the chance to collaborate more with Architectuur Lokaal in any occasion since the work I had the chance to do was structured under a very professional organization and attitude. I have already plans to develop a future "guide of Tirana or Albania through architecture" and probably we will have the chance to develop this in the future together - maybe in a European scale.

Nol Molenaar

NOL>> adviesbureau op het gebied van architectuur, civiel ontwerp en landschap Groningen

Ik heb de brief gelezen en was vooraf niet op de hoogte van de afwijzing door de Raad voor Cultuur van jullie aanvraag in het kader van de BIS.

De brief gaat in op een historisch perspectief en een opgebouwde betekenisvolle consistentie in het cultuurbeleid en het architectuurbeleid in het bijzonder.

De vraag die de Raad zich daarbij blijkbaar stelt hoe nodig en actueel de bijdrage van Architectuur Lokaal is in dat beleid. Haar inschatting is daarbij negatief.

Ik kan daarbij slechts reageren op basis van mijn ervaringen, en die zijn anders.

Met het agenderen en uitschrijven van de Prijsvraag *Energielandschappen van de Toekomst* verbindt Architectuur Lokaal 2 landelijke thema's met elkaar die elkaar in de platte realiteit niet kwalitatief zouden ontmoeten.

Energielandschappen zijn een economisch gedreven nieuwe werkelijkheid die een bedreiging kunnen vormen voor de omgeving in brede zin. Daarbij komt de noodzaak van die energielandschappen voort uit de voorgestelde energie-transitie, een breed gedragen inzicht met veel aspecten. In de haast om daar stappen in te zetten worden initiatieven ontplooid die een langdurige en ingrijpende impact op het landschap hebben en waar rendementen en SDE subsidies (!) drijvende krachten zijn. De terechte angst dat het Landschap daarbij het kind van de rekening wordt is met het initiatief van die prijsvraag onderkend.

In onze bijdrage aan die prijsvraag keren we dat principe om. Uitgangspunt moet zijn dat landschappen in positieve zin kunnen profiteren van de initiatieven, voortkomend uit, de energie transitie. Die initiatieven kunnen landschappen versterken, en beter maken. Daarmee zoeken we bewust naar koppelingen die niet regulier in opgaves aanwezig zijn. Niet in ontwikkelopgaven uit dat landschap en ook niet in de ontwikkelopgaven vanuit de nieuwe energie. Die verbinding moet worden gelegd en het inzicht moet gaan ontstaan dat dergelijke koppelingen tot meerwaardes kunnen leiden in esthetische kwaliteit, maatschappelijke acceptatie (zie de weerstand tegen windparken) en met een additionele bijdrage aan innovatieve oplossingen.

Het winnen van die prijsvraag was een verrassing maar ook een opstap om die inzichten werkelijkheid te laten worden in concrete opgaven. Dat bleek nog niet eenvoudig juist vanwege de gesignaleerde en nog steeds aanwezige monofunctionele benaderingen in die opgaven. Zo is de realisatie van een groot drijvend zonnepark ingepast in een object van RWS lastig omdat de politieke besluitvorming in de omgeving nog niet toe is aan projecten met een bijdrage op nationale schaal. Maar het leidt ook tot wel te realiseren projecten met een ecologische inpassing (natuur + energie) en een stedelijke inpassing (parkeren + energie)

Het initiatief van Architectuur Lokaal met het agenderen van de opgave en het onderkennen daarin van de culturele (architectuur-) waarde is daarvan de eerste verdienste. Maar ook de nazorg aan de winnaars met een blijvende aandacht om ideeën niet af te doen enkel als een positief resultaat van die prijsvraag maar de realisatie van die ideeën ook verder te willen brengen is wat mij betreft lovenswaardig en zeker in dit krachtenveld een extra betekenis om die waarden ook om te zetten in concrete architectuur in dat landschap.

Kortom, ondanks dat de Raad voor cultuur die waarde en bijdrage (nog) niet ziet, ik heb het anders ervaren.

Hans Vonk

*Senior beleidsadviseur economie, Provincie Noord-Holland
Provincie Noord-Holland*

Architectuur Lokaal heeft in 2019 de provincie Noord-Holland prima ondersteund in opzetten en begeleiden van de Challenge Circulaire Werklocaties Noord-Holland 2050. Deze challenge hebben we opgezet om in een innovatieve setting ideeën en verbeeldingen te genereren voor een nog vrij nieuwe maatschappelijke opgave: circulaire werklocaties.

Architectuur Lokaal heeft ons op het idee gebracht om daarvoor drie teams te vormen, samengesteld uit professionals uit de wereld van ontwerp, (circulaire) economie, mobiliteit en digitalisering. Deze teams kregen de opdracht mee om creatieve ontwerpen te maken voor drie bestaande werklocaties in Noord-Holland, met als opgave om deze locaties geschikt te maken voor de nieuwe circulaire economie. Deze drie teams gingen onder begeleiding van Architectuur Lokaal en 3 teambegeleiders, die geselecteerd waren als experts op een vergelijkbaar gebied, een aantal dagen aan de slag op een unieke locatie (3D Makers Zone Haarlem). De challenge is succesvol afgesloten met een symposium.

Wij hebben Architectuur Lokaal geselecteerd voor deze challenge omdat Architectuur Lokaal veel expertise en ervaring heeft met deze werkvorm en omdat er naar ons weten in Nederland geen organisatie is die vergelijkbare expertise heeft.

Jan Brouwer

*Jan Brouwer Architect, v.m. Rijksadviseur voor de Infrastructuur
Den Haag*

Als onafhankelijke stichting heeft Architectuur Lokaal een voortreffelijke naam opgebouwd bij het oplossen van ruimtelijke vraagstukken in de breedste zin van het woord. Vanaf 1993 op basis van het cultuurbeleid opgericht en sindsdien zeer intensief en succesvol geopereerd in het lokale architectuurbeleid.

Maar juist in deze tijd is er een sterke behoefte aan een onafhankelijk instituut zonder winstoogmerk dat zich met de kwaliteit van de architectuur en de stedenbouw bemoeit. Zeker nu ook de Rijksbouwmeester pleit voor een andere richting in de vormgeving van ons land: "De toekomst van Nederland".

Door het grote netwerk is Architectuur Lokaal in staat om de lokale politiek en diverse andere instituties te voorzien van adviezen om die omslag in goede banen te leiden.

Juist nu, terwijl de klimaatverandering grote invloed zal hebben op de ontwikkeling van stad, dorp en landschap en terwijl de zeespiegelstijging een grote uitdaging is om ons land te behoeden voor problemen. Ik kan nog verder doorgaan over de veranderingen die op ons af komen, maar het is voor mij duidelijk dat een organisatie als Architectuur Lokaal onmisbaar is om vooral ook de lokale gemeenschappen bij te staan met adviezen.

Ik heb met grote belangstelling kennis genomen van de adviezen voor de lokale prijsvragen en het hoge niveau van de resultaten.

De vragen en opgaven van de nabije toekomst zijn talrijk en zeer relevant. Een compacte organisatie zoals Architectuur Lokaal is hier van grote betekenis en het is voor mij ondenkbaar dat de organisatie niet de kans krijgt om het voortreffelijke werk op het gebied van de ruimtelijke ordening door te kunnen zetten.

Robert Temel

*Namens Plattform Baukulturpolitik
Wenen (Oostenrijk)*

With this letter I want to emphasize how fruitful and important our cooperation as Plattform Baukulturpolitik with Architectuur Lokaal was during the last few years.

Our exchange is approximately 20 years old now, but it grew stronger during since the start of the Competition Culture project. We exchanged information about instruments and methods relating to architectural policies from time to time, especially regarding processes and approaches of architectural competitions.

This exchange is highly important for us since the situations in different European countries vary widely, they all have their strengths and weaknesses. To improve these situations, we have to learn from each other. And Architectuur Lokaal is especially strong when it comes to this kind of learning, because it uses

competitions systematically and improves its approach regularly, it is connected to many European countries and institutions and willing and able to discuss and exchange.

A strong example for this is the Competition Culture project where we were able to contribute a bit during the last few years. We hope that this project can be continued and we can go on participating in the near future.

We gained a lot from our cooperation with Architectuur Lokaal for our position related to European and Austrian architectural policy in general and, especially, concerning competitions.

Frank Stroeken

*Landschapsarchitect Wing, Ateliermeester Atelier Overijssel
Utrecht / Provincie Overijssel*

Ik deel de analyse dat meer dan ooit ondersteuning van ontwerp kwaliteit van belang is op gemeentelijk niveau omdat de verantwoordelijkheden op dat niveau zo groot zijn. Daar, bij gemeenten, worden de verhalen van de rijksbouwmeester wel gehoord maar die kunnen daar ook als vrijblijvende inspiratie gelden terwijl jullie veel meer praktische hulp bieden. Met middelen en instrumenten en prijsvragen organiseren jullie kwaliteit. Ik ben er ook van overtuigd dat dit een voortdurende bezigheid moet blijven. Kwaliteitsbewustzijn is helaas vluchtig en moet voortduren geagendeerd worden.

Als ateliermeester in Overijssel ervaar ik dat het veld wat druk is met initiatieven op het gebied van ontwerp kwaliteit. Ook in Overijssel moeten we vechten om financiering en zijn de voorwaarden daarvoor moeizaam. Het vinden van cofinanciering is daar een probleem.

De rijks en provinciale overheid legt steeds meer nadruk op draagvlak en betrokkenheid op lokaal niveau. In de energietransitie doet ze dat volgens mij niet goed omdat daar kennisoverdracht en stimulering wordt vergeten. Duurzaamheidsmensen spreken daar over grote ruimtelijk transitie. Architectuur Lokaal is volgens mij een expert in het inhoudelijk en integraal aanjagen van het debat, lokaal. Ik kan me voorstellen dat jullie op dat dossier een goede rol zouden kunnen vervullen. Graag onderstreep ik dat in lokaal aanjagen van het debat een belangrijke rol voor jullie ligt.

Marijke Beek

*Marijke Beek Cultuurhistorie
Amsterdam*

Architectuur Lokaal heeft voor mij, werkzaam tussen architectuur en cultuurhistorie, veel betekend. Om te beginnen toen ik werkzaam was bij het Berlage Instituut en wij met Architectuur Lokaal projecten uitwisselden. Daarna heb ik deelgenomen aan veel van jullie bijeenkomsten. Voor mij met inmiddels een eigen bedrijf, eerst Beek & Kooiman Cultuurhistorie en daarna Marijke Beek cultuurhistorie, waren die van groot belang om op de hoogte te blijven van actuele

onderwerpen en om te horen hoe bestuurders en andere opdrachtgevers daar tegenaan keken. De culturele dimensie van dat opdrachtgeverschap stond daarbij altijd voorop.

Zelf heb ik gepubliceerd over (de geschiedenis van) het welstandstoezicht en architectuurprijsvragen. Daarom alleen al zijn veel van jullie activiteiten interessant omdat ze de actuele stand van zaken hiervan laten zien. Met de voor jullie kenmerkende nadruk op een goede organisatie en een eerlijk eindresultaat.

Interessant waren ook bijeenkomsten over privaat en publiek opdrachtgeverschap, energietransitie, opdrachtgeverschap tijdens klimaatverandering en over diverse beleid gerelateerde onderwerpen die raakten aan landschap, klimaat en herbestemming. Want onderwerpen agenderen en al opgedane ervaringen aan elkaar knopen, met een neus voor actualiteit en voor wat belangrijk is in de nabije toekomst, is typerend voor Architectuur Lokaal.

Vanuit cultuurhistorie gezien is onder meer de door jullie in 2013 georganiseerde Stolpenprijs belangrijk geweest. Niet alleen voor mijzelf omdat ik met jullie heb samengewerkt, maar ook omdat de provincie Noord-Holland daarna opdracht heeft gegeven voor een hele serie onderzoeken en beleidsadviezen over stolpboerderijen, waarvan de meest recente dit jaar speelt.

Ik hoop van harte dat jullie je bijzondere rol van zowel aanjager als smeeroliedruppelaar nog lang kunnen blijven spelen.

Anna Yudina

Architecture and design writer, curator, author of 8 books published globally in 8 languages; nominator for the EU Mies van der Rohe Award 2021.

Parijs (Frankrijk)

I have greatly appreciated our collaboration with Architectuur Lokaal on the (ongoing) research into the architectural competitions culture in Europe. Knowing quite well the subject, its benefits and pain points from my own work with various European architects, I can attest the importance of the cross-country conversation initiated by Architectuur Lokaal.

I value their attitude – friendly, open, straight-to-the-point, and oriented towards sharing best practices from various countries to make them available beyond national borders.

Paul Roncken

Onafhankelijk Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, provincie Utrecht (PARK) en Lector Landschapsarchitectuur, Wageningen Universiteit

Wageningen / Provincie Utrecht

Juist in roerige tijden en een aanstaande verbouwing van Nederland met een nieuwe, onduidelijke en experimentele wetgeving (Omgevingswet) is er stabiliteit nodig van gevestigde instituten en ervaren netwerkers. Verandering van binnenuit!; niet gedomineerd door *new kids on the block*.

Een kaalslag van Rijkssteun dreigt - zoals 15 jaar geleden ook bij natuurbeherende partijen, waarvan de stikstof crisis nu akte geeft. Ik voorzie een te groot beroep op een ontwerpgemeenschap die nu uit eigen middelen financiering zal moeten verdelen.

Het is ook een voorbeeld van een trend van nieuwe beeldenstromen, gericht op het omver halen van al te bekende gezichten; omdat ze niet mee kunnen bewegen in dit nieuwe tijdvak? Wie wel? En dit alles in korte, algemene kritiek door een adviescommissie die vele onvergelykbare instanties moet meten, dat is geen voorbeeld van de participatieve democratie die de overheid zo graag ziet ontstaan. Ik ben geen pessimist maar wel sterk verontwaardigd. Er is iets goed mis in de bemoeienis van het Rijk met lokale en regionale waarden en inzichten. Architectuur Lokaal is juist zo instrumenteel voor het overbruggen van landelijke en lokale inzichten, als dat geen 'cultuur' is?

Architectuur Lokaal levert, regelt en is scherp kritisch op alle samenwerkingen die zij mogelijk maakt. Daarmee loopt ze vooruit op de veranderende behoeften onder een nieuwe Omgevingswet. De formulering in de negatieve beoordeling geeft aan dat het oude sectordenken op Rijksniveau nog overheerst en daarmee worden geen schepen achter ons verbrand, maar voor ons uit. Wiens wijsheid is hiervoor verantwoordelijk? Wie kunnen we hierop aanspreken als over 15 jaar de gevolgen groter zijn dan de investering die je nu denkt te besparen?

Carlos Castillo Cortes

Directeur Archiprix Chili

Santiago (Chili)

Architectuur Lokaal played a very important role in the beginning of Archiprix Chile. Cilly Jansen who visited Chile in 2012 to work with the ministry of cultures, arts and heritage of Chile, helped us build a network of contacts *in Chile*, very valuable, which allowed us to carry out a first version of Archiprix Chile with the support of local universities, the Ministry of cultures, arts and heritage as well as the Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Chile, who invited Reiner de Graaf (OMA / AMO) to the award ceremony.

Undoubtedly, today and in perspective, the construction of this network of contacts at different levels, by Architectuur Lokaal, in Chile was a cornerstone for us as a local organization of Archiprix Chile.

7 years later we hosted Archiprix International 2019, establishing Archiprix Chile as one of the most important events in Chile for national universities and young Chilean architects.

Jacqueline Kuling-Bakker

Senior Inkoopadviseur Servicecentrum Drechtsteden

Dordrecht

De rol die Architectuur Lokaal heeft vervuld in het proces voor Huis van Stad en Regio was voor mij vooral op het snijvlak van de markt, de creatieve sector zo je hem wellicht wilt noemen, en de aanbesteding.

Jullie hebben de gemeente voorzien van een instrument dat op maat werd gemaakt waar nodig en waarin op een optimale manier invulling kon worden gegeven aan het verbinden van de opgave met de creatieve denkkraft uit de sector. Daarbij ook meedenkend in de participatie van de diverse belanghebbenden.

AL beschikte daarbij over relevant vergelijkingsmateriaal en over een netwerk om tot een passende jury te komen.

M.i. heeft AL ook door haar onafhankelijke positie toegevoegde waarde geleverd. Dit heeft bijgedragen aan een gedragen verbinding gemeente - creatieve markt en uitstraling daarna in de media.

Rutger Bergboer

Inwoner van Nagele en projectleider Nagele in Balans

Nagele

Nagele experimentdorp | In de jaren '50 werd Nagele ontworpen als modernste dorp van Europa door de beroemdste architecten van die tijd zoals: Rietveld, Bakema, van Eesteren Mien Ruys en Van Eyck. Deze groep, verenigd in 'De Acht' hebben Nagele als modeldorp ontwikkeld en tal van experimentele toepassingen uitgevoerd die later gangbaar zijn geworden in de architectuur en stedenbouw. Nu, zo'n 60 jaar later, kan het dorp een nieuwe, moderne en vooruitstrevende kwaliteitsimpuls nodig gebruiken.

Onze gedachte was eenvoudig, wat nu als we Nagele opnieuw als experimentdorp en proeftuin 'aanbieden', maar dan op het gebied van duurzame energie?

We wilden daarmee ons dorp een kwaliteitsimpuls geven, door opnieuw ruimte te bieden aan het experiment, en Nagele daarmee uit te laten groeien tot een duurzaam en energieneutraal dorp waarin het prettig is (en blijft) om te wonen.

Bovendien zou Nagele op deze manier een bijdrage kunnen leveren aan mogelijk nieuwe oplossingen op het gebied van duurzaamheid en klimaat.

Samenwerking met Architectuur Lokaal | Geheel onbekend met het uitschrijven van prijsvragen zochten we een partij die ons zou kunnen ondersteunen. De Rijksdienst Cultureel Erfgoed heeft ons geadviseerd contact op te nemen Architectuur Lokaal vanwege de goede ervaringen die de zij met hen hadden bij eerdere projecten.

Inderdaad bleek al snel dat een prijsvraag op het niveau dat wij voor ogen hadden veel minder eenvoudig is dan we aanvankelijk hadden gedacht. De organisatie, het opstellen van het reglement, de publiciteit of het samenstellen van een jury vraagt om deskundigheid die Architectuur Lokaal allemaal in huis heeft.

De prijsvraag werd opgesteld conform het 'kompas voor prijsvragen' en er is met veel plezier en enthousiasme samengewerkt met Architectuur Lokaal. De jury telde 6 leden en werd samengesteld uit professionals die werden ingebracht door Architectuur Lokaal en bewoners (die wijzelf inbrengen): Dirk Sijmons (vm. Rijksadviseur) Pi de Bruin (architect o.a. betrokken bij het ontwerpplan Nagele), Kees Duijvestein (em. hoogleraar duurzame ontwikkeling gebouwde omgeving TU Delft), Leen Verbeek (Commissaris van de Koning Flevoland), Anneke Keur (dorpsbewoner), Stefan Davids (dorpsbewoner).

De prijsvraag heeft voor het dorp veel betekent. Bewoners voelden zich betrokken en het idee om op deze manier Nagele weer als 'experimentdorp' in te zetten werd erg positief ontvangen. De samenwerking tussen professionals en dorpsbewoners bij de organisatie en in de jury, is door iedereen als zeer prettig en positief ervaren. Het project werd daarmee echt 'van het dorp'.

Op 30 maart 2018 werd door dhr. Leen Verbeek in het dorps huis het plan 'Nagele in Balans' als prijswinnaar bekend gemaakt.

Van prijsvraag tot Proeftuin | Drie dagen na de prijsuitreiking werd de regeling 'Proeftuin Aardgasvrije Wijken bekend gemaakt door het ministerie van

Binnenlandse Zaken. Deze regeling sloot niet in alleen in tijd, maar ook wat betreft inhoud perfect aan op de uitkomst van de prijsvraag.

Samen met het winnende team en de gemeente Noordoostpolder is toen een aanvraag ingediend voor de regeling 'Proeftuin Aardgasvrije Wijken'. Deze aanvraag is gehonoreerd. Daarmee is Nagele aangewezen als een van de 27 'proeftuinen' om bestaande wijken aardgasvrij te maken. Omdat het om een nieuw, veelbelovend systeem gaat merken we veel landelijke belangstelling voor wat er in Nagele gebeurt. Ook is er veel betrokkenheid en het draagvlak onder inwoners. Dat draagvlak zou zonder de prijsvraag veel minder groot zijn geweest. Er is inmiddels gestart met de verdere uitwerking, doorrekening en technische engineering waarbij we nauw samenwerken met de Gemeente, de huiseigenaren en uiteraard het team van 'Nagele in Balans': Sacon, Boom, Innax en HoCosto.

Conclusie | De samenwerking met Architectuur Lokaal is onontbeerlijk gebleken. Zonder de deskundigheid en grote ervaring van dit bureau was het niet mogelijk geweest om tot zo'n mooi resultaat te komen. Architectuur Lokaal heeft laten zien dat zij meer dan bereid zijn een extra stap te zetten als het nodig is.

Moesten beide partijen aanvankelijk wennen aan het verschil in tempo -van onze vrijwilligersorganisatie vs. een organisatie die gewend is om snel te schakelen met professionele partijen-, gaandeweg konden we elkaar steeds beter vinden en is er op alle terreinen heel prettig samengewerkt.

Het eindresultaat is niet alleen een geslaagde prijsvraag maar vanuit daar een erkenning als Proeftuin Aardgasvrije wijk.

Nagele als experimentdorp op gebied van duurzame energie is een feit geworden!

Ronald Rietveld

RAAAF [Rietveld Architecture-Art-Affordances]

Amsterdam

Deze zin zegt eigenlijk alles: "Onafhankelijk landelijk kenniscentrum voor bouwcultuur". Extreem belangrijk in een tijd dat onze prachtige planningscultuur in Nederland tot bijna nul gereduceerd is en is overgeleverd aan de cowboys van de (Bouw) Markt. Dit is ronduit slecht voor ruimtelijke kwaliteit van Nederland in de breedste zin van het woord.

Arch-Lokaal is als onafhankelijk organisatie belangrijk als verbindende schakel tussen lokale bouw en planning en een landelijk perspectief. Juist in een tijd dat een ruimtelijke visie vanuit de overheid totaal ontbreekt is een dergelijke centrum onmisbaar.

Marijn Schenk

Partner en architect NEXT architects / Stadsbouwmeester van Amstelveen

Amsterdam / Amstelveen

Goede architectuur heeft goede opdrachtgevers nodig. Architectuur Lokaal zet zich – naast vele andere activiteiten - onvermoeibaar in om het opdrachtgeverschap te versterken. Daarmee draagt zij bij aan het creëren van de omstandigheden waarin betekenisvolle architectuur tot stand komt, en als gevolg draagt zij daarbij aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving.

Met het voeren van de discussie over de prijsvraagcultuur en met het scheppen van voorwaarden voor 'gezonde' aanbestedingen en competities, versterkt en verdedigt Architectuur Lokaal de positie van de architect. Een actieve rol bij verschillende recente prijsvragen en selecties heeft geleid tot bijzondere projecten, waarin ook - en vooral juist - de jongste generatie architecten kansen heeft gekregen die binnen de standaard regels van de Europese Aanbestedingswet niet mogelijk waren geweest. Architectuur Lokaal heeft hierin een voorbeeld stellende rol.

Ons bureau maakt dagelijks gebruik van de informatie en instrumenten die Architectuur Lokaal biedt, zoals de website ontwerpwedstrijden.nl. Architectuur Lokaal is voor ons belangrijk en we ondersteunen de brief van 10 juni aan Minister van Engelshoven.

Emile Spek

*Directeur Huisvesting & Techniek, Amsterdam UMC, Universitair Medische Centra
Amsterdam*

Voor nu kan ik je mijn adhesie betuigen bij jullie brief [*aan Minister OCW in reactie op advies RvC*] en bij al jullie goede werk.

Met name de wijze waarop jullie de publieke opdrachtgeverscultuur op een hoger niveau brengen is van onschatbare waarde.

Mocht het Amsterdam UMC daar op een andere plek iets over moeten verklaren, dan zijn wij daar graag toe bereid.

Het prijsvraagplan is – na één noodzakelijk bezuinigingsslag bij aanbesteding - gegund en gaat volgende maand in aanbouw.

Martijn de Gier

*kbng | architectuur | stedenbouw | restauratie
Rotterdam*

Architectuur Lokaal levert een permanente inspanning om bouwen, van gebied tot kavel, cultureel te houden. Zonder een continu bewaken van de culturele aspecten hierin glijdt de inrichting van ons land af naar een verdienmodel op korte termijn. Ruimtelijke kwaliteit is een houdbare kwaliteit, die jaren, decennia, soms zelfs eeuwen meegaat. Dit lijkt in eerste instantie geld te kosten, en past daarmee niet binnen de korte termijn visie van het pure kapitalisme, maar levert uiteindelijk geld op. Zonder hoogwaardige stedenbouw en architectuur waren steden als Amsterdam en Utrecht geen toeristische trekpleisters, zonder het experiment was Rotterdam een dode stad geweest. In de afgelopen decennia heeft juist Architectuur lokaal getoond dat kwaliteit niet vanzelfsprekend is maar dient te worden bevochten..

Architectuur Lokaal overstijgt de dagelijkse bouwpraktijk, dient niet louter de bouwkolom: als platform voor prijsvragen en aanbestedingen, waarbij de kwaliteit centraal staat, wordt ook ruimte geboden aan plannen die louter het doel van de maatschappelijke discours dienen. Ruimtelijke vraagstukken die iedereen aangaat, van verbindingen tussen plekken tot de inrichting van ons land. Ideeënprjzsvragen zijn er om de mogelijkheden te bestuderen, en gaan dieper dan de

marktconsultaties, waarbij uiteindelijk een concrete opgave geformuleerd moet worden. Bij marktconsultaties wordt “gratis” kennis opgehaald door opdrachtgevers, om de mogelijkheden te bekijken, om te bezien wat in het huidige tijdsgewricht financieel haalbaar is. Bij een ideeënprijsvraag ligt het accent meer op de ruimtelijke discussie, de mogelijkheden op lange termijn, en zeker zo belangrijk, het biedt een speelveld aan opkomende, aankomende partijen, die nog geen voet aan de grond hebben in de traditionele bouw.

Architectuur Lokaal weet met haar platform, haar kennis van aanbesteding en de krachten tussen instituties en de markt juist een cultureel discours op te wekken, aan te jagen en in stand te houden. Steeds weer deze kennis en kunde opbouwen vraagt om een grote inspanning, die geen enkele partij zal doen voor een enkele opgave. Een organisatie als Architectuur Lokaal biedt overheden en marktpartijen de kans om uit een grote vijver te vissen, oplossingen uit onverwachte hoek te verkrijgen. Juist omdat zijn midden in de discussie staat, als een voorzitter neutraal opereert, worden partijen aangesproken en ingeschakeld die zonder niet anders kunnen binnen de waan van de dag opereren. Zonder een dergelijke organisatie verwordt bouwen niet tot het realiseren van de toekomst, maar het beantwoorden van de vraag van gisteren.

De komende jaren gaat het in Nederland juist om ruimtelijke opgaven die één discipline overstijgen, die integratie van vele vakgebieden vereist. Opgaven die ook de kennis en kunde van vele opdrachtgevers én individuele partijen overstijgen. Zonder verbindend orgaan zullen opgaven sectoraal worden gedefinieerd en opgelost. Zonder verbindend orgaan als Architectuur Lokaal vervalt de samenhang, ruimtelijk, maatschappelijk en sociaal. Kansen voor Nederland zullen worden gemist, op alle vlakken.

Zonder Architectuur Lokaal, zonder goede marktmeester, die verder kijkt dan de waan der dag maar werkt aan een cultuur, is er geen ruimte voor vernieuwing, geen platform voor de opvolgers van nationaal en internationaal bekende bureaus als MVRDV en Mecanoo, die juist uit prijsvragen, wilde ideeën en studies naar voren zijn gekomen.

De inrichting van ons land gaat ons allemaal aan, een sector niet verder kijkt dan de dagdagelijkse beslommeringen of winst op korte termijn kan en zal geen toekomstvastheid borgen. Daarvoor is participatie van alle inwoners vereist. Daarvoor is een brede discussie vereist, en dat vraagt om een sterke voorzitter, die zonder eigen visie of mening, wel de kwaliteit weet te bewaken. Of in elk geval te tonen dat de mogelijkheden er zijn.

Prof. Ir. Dirk Sijmons

Medeoprichter H+N+S Landschapsarchitecten, Emeritus hoogleraar

Milieu planning TU-Delft, Emeritus hoogleraar Landschapsarchitectuur TU-Delft, vm.

Rijksadviseur voor het landschap

Amsterdam

Architectuur Lokaal is er ter ondersteuning van het opdrachtgeverschap. Zonder goede opdrachtgevers, geen goede architectuur. De landelijke cultuurpolitieke agenda is nu bijna drie decennia verrijkt met het architectuur beleid. De pioniers

van die ontwikkeling hebben werkelijk nagedacht over hoe in de gehele keten de 'bouw-cultuur' van ons land kon worden verrijkt. Een van de constatering was, en is, dat hierbij het opdrachtgeverschap van vitaal belang is. In concrete situaties zit het zelfs op het kritieke pad. Veel opdrachtgevers zijn niet 'professioneel'. Burgers, organisaties maar ook vertegenwoordigers van het openbaar bestuur vervullen eenmalig een opdrachtgeverrol. Deze diagnose heeft tegenwoordig alleen nog maar aan diepgang gewonnen. In deze tijd van verzakelijking van het overheidsmanagement is het opdrachtgeverschap regelmatig zelfs uitbesteed aan intermediaire bedrijven van allerlei snit. Om in dit gat te springen is Architectuur Lokaal opgericht en zij verrichten die taak met inzet en met verve. Een enorme hoeveelheid know-how is in de loop der jaren opgebouwd hoe deze once-in-a-live-time-opdrachtgevers het beste kunnen worden ondersteund, hoe cursussen voor net aangetreden wethouders kunnen worden gegeven, hoe kennis kan worden verspreid via congressen en het veel gelezen tijdschrift, hoe prijsvragen eerlijk en effectief kunnen worden georganiseerd en ga zo maar verder. In mijn ogen heeft Architectuur Lokaal deze sleutelrol in de keten van de bouwcultuur voortreffelijk ingevuld en is daarmee letterlijk onderdeel van de 'basis-infrastructuur' van het architectuurbeleid geworden.

Pim IJsendoorn

Schmidt Hammer Lassen architects

Kopenhagen (Denemarken)

Schmidt Hammer Lassen architects is een Deens architectenbureau met vestigingen in Aarhus, Kopenhagen en Shanghai. Wij ontwerpen en realiseren projecten in grote delen van de wereld: Europa, Noord-Amerika, Azië en Oceanië. Wij ontwierpen twee gerealiseerde projecten in Nederland: het Internationaal Strafhof in Den Haag en de Hogeschool Utrecht, locatie Heidelberglaan 15 op de Uithof in Utrecht. Recent hebben wij de architectuurprijsvraag voor het Huis van Stad en Regio in Dordrecht gewonnen. De opdrachtgever – de gemeente Dordrecht – werd in die prijsvraag bijgestaan door Architectuur Lokaal. En op deze wijze hebben wij de werkwijze en bijdrage van Architectuur Lokaal leren kennen.

Er bestaat een veelheid aan methoden om architecten te selecteren voor ontwerpprojecten. Van directe opdrachten op basis van bestaande relaties tot open anonieme architectuurprijsvragen. De balans tussen onze inspanning (kosten), compensatie (prijsvraagvergoeding) en win-kans varieert aanzienlijk.

Wij werken graag en veelvuldig aan publieke, openbare gebouwen, veelal gefinancierd met publieke middelen, waarbij een zorgvuldige inzet van deze middelen van groot belang is.

De gevolgde selectiemethode tijdens de architectenprijsvraag Huis van Stad en Regio, zoals gevolgd door de gemeente Dordrecht, geassisteerd door Architectuur Lokaal, benaderd de ideale methode:

Tijdens de eerste selectieronde werd een bescheiden inspanning (een visie op de opgave en locatie, geen ontwerp), zonder compensatie, gevraagd aan geïnteresseerde kandidaten die voldoen aan zekere minimumeisen. De visies en kandidaatstelling werden door een technische commissie en een professionele jury beoordeeld.

Op basis van de visie werd een beperkt aantal bureaus uitgenodigd voor de feitelijke ontwerprijsvraag. Alle inzenders, die een complete prijsvraaginzending doen, kregen een redelijke inschrijfvergoeding. Deze vergoeding dekt normaliter niet alle kosten, maar onderstreept de *commitment* van de opdrachtgever: Het inzetten van zoveel ontwerptalent met een win-**kans** is niet vrijblijvend.

Tijdens de prijsvraag waren er twee contactmomenten (*mid-term reviews*) met de opdrachtgever, gevolgd door een eindpresentatie aan de jury; een concept dat door ons hoog wordt gewaardeerd.

Architectuur Lokaal begeleidt de opdrachtgever, die – door de aard van haar reguliere werkzaamheden – normaliter niet al te vaak een architectenselectie uitvoert, met een zorgvuldig vormgegeven selectieproces, een passende beschrijving (programma) van de prijsvraag, een geschikt detailniveau van de aan te leveren documenten en managet de verwachtingen bij de opdrachtgever en haar stakeholders.

Vanzelfsprekend zijn wij bijzonder tevreden met het winnen van deze prijsvraag. Maar dat heeft geen invloed op hoe wij de rol van Architectuur Lokaal tijdens deze prijsvraag beoordelen.

Wij hechten veel waarde aan een passende en reële balans van inspanning tijdens een (elke) architectenprijsvraag, de kans op een winnend resultaat, de compensatie voor de inspanning en reële verwachtingen van het proces en resultaat bij opdrachtgever en stakeholders.

In deze architectenprijsvraag heeft de gemeente Dordrecht, in samenwerking met Architectuur Lokaal, naar onze mening dat op een uitstekende wijze gedaan.

Geurt van Randerdaat

Partner en medeoprichter SITE Urban Development

Amsterdam

Architectuur is juist de kunst die misschien wel het meest tastbaar is voor mensen, het meest in het zicht en fysiek merkbaar. Daarmee ook de kunstvorm waarmee het makkelijkst bruggen te slaan zijn in een toch al zo polariserende maatschappij. Juist de brug tussen kunst, cultuur en de normale maatschappelijkheden is een noodzaak om als samenleving vooruit te blijven gaan en niet in een terug-naar-vroeger stand te komen.

Economisch is ook onze architectuur sector van enorme importantie, de rol alleen al die de creativiteit van de opleiding bouwkunde aan een TU als Delft speelt voor andere sectoren, dat natuurkundigen zien dat techniek en creatie een vrolijke en zinvolle combinatie zijn. Juist de creatieve sectoren en innovatieve sectoren moeten voor economische groei gaan zorgen en alle grote maatschappelijke en economische vraagstukken zijn gerelateerd aan stedelijkheid en dus aan ruimtelijke innovaties (klimaat, water, energie, co2, hittestress, ongedeelde steden, enz.). Zonder een goed werkende relatie tussen creatieve kunsten als architectuur en de uitvoerende bouwwereld, worden deze opgaven tot een technisch en rationeel vraagstuk, daarmee komen we er niet, en daarmee veroveren we ook de wereld niet als voorloper op deze thema's.

Persoonlijk heb ik vooral gewaardeerd de rol die Architectuur Lokaal al jaren speelt om opdrachtgevers mee te nemen in het debat over architectuur, om opdrachtgevers vooraf beter te laten nadenken over de opgave en vraag die zij

stellen aan teams van architecten, ingenieurs, ontwikkelaars en bouwers, om prijsvragen en tenders aan de voorkant veel scherper aan te vliegen, professionelere vraagstellingen. Daar zit heel veel toegevoegde waarde. Hoe beter de vraag, immers, hoe beter het antwoord.

De private sector in vastgoed Nederland heeft de afgelopen jaren grote stappen gezet, op onderdelen veel professioneler geworden. Maar we zijn er nog lang niet. Ten eerste zijn de faalkosten in de bouw nog steeds gigantisch, en dat komt door onprofessioneel opdrachtgeverschap (zeker fors bij infra werken). Daarbij komt dat er de afgelopen jaren heel veel nieuwe partijen in de vastgoed sector zijn bijgekomen, allemaal gericht op snel en veel geld verdienen, en minder gericht op duurzaamheid en kwaliteit te realiseren. Aandacht daarvoor, opleiden, debat voeren, en goede vragen stellen is meer dan ooit nodig. Het debat wordt momenteel gekaapt door de urgentie die het woningtekort nu veroorzaakt. Architectuur, kwaliteit, duurzaamheid voor langere termijn, zijn daarin in ogen van velen vooral lastig. Partijen als Architectuur Lokaal laten juist zien dat de wereld van architectuur, bouw en vastgoed bij elkaar juist tot enorme synergie kan leiden.

Ana Luisa Moura

Vereniging Deltametropool, onafhankelijk netwerk voor metropolitane ontwikkeling
Rotterdam

Architectuur Lokaal is een interdisciplinaire speler in het kader van de bouwcultuur en adresseert ruimtelijke opgaven vanuit een perspectief die de complexiteit van vormgeving op maatschappelijke en economische niveau stevig positioneert. Zijn benadering is intersectoraal en daardoor uniek. Vorig jaar was ik als architect en onderzoeker, namens Vereniging Deltametropool, betrokken bij de prijsvraag 'Challenge Circulaire Werklocaties 2050' georganiseerd door Architectuur Lokaal in samenwerking met Provincie Noord-Holland, Stichting Kennisalliantie-Bedrijventerreinen Nederland en Schiphol Area Development Company. Daar ben ik professionals van verschillende achtergronden tegen gekomen en mee samengewerkt die mij hebben geholpen om het eigen onderzoek op een bredere en veerkrachtiger manier te positioneren. Na de intensieve vierdaagse atelier zijn we in contact gebleven en zetten we onze interdisciplinaire kennisuitwisseling door.

Steven Slabbers

Landschapsarchitect bsla en Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Noord-Holland
Provincie Noord-Holland

Het belang van Architectuur Lokaal staat voor mij als praktiserend landschapsarchitect en als Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Noord-Holland buiten kijf en is in jullie brief goed, zij het wat uitvoerig, beargumenteerd. Voor mij zijn er vier aspecten die het werk van Architectuur Lokaal wezenlijk maken.

Verbinden van disciplines en opgaven Architectuur Lokaal verbindt zowel disciplines -architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en cultuur - als opgaven met elkaar. Dat eerste is belangrijk, maar in dat laatste schuilt een belangrijk deel van de toegevoegde waarde. Er komt een groot aantal ruimtelijke opgaven op onze samenleving af (tegengaan bodemdaling, CO2 en stikstof, energietransitie, circulariteit, bereikbaarheid, woningbouw, circulariteit, omschakeling van de landbouw, herstel biodiversiteit etc.) maar de grootste opgave is echter om deze opgaven met elkaar te verbinden. Architectuur Lokaal voedt met prijsvragen, publicaties en tentoonstellingen het bewustzijn dat we deze opgaven met elkaar moeten verbinden. Niet alleen omdat ons land simpelweg te klein is om ieder van deze opgaven afzonderlijk tot een oplossing te brengen, maar ook omdat met die koppeling interessantere, meer gelaagde omgevingen kunnen ontstaan.

Verbinden van verleden, heden en toekomst Met het project 'Belvedere' heeft Architectuur Lokaal een omwenteling bewerkstelligd in het denken over hoe men in de planvorming historisch gegroeide kenmerken kan incorporeren. De destijds geïntroduceerde denkrichting 'Behoud door ontwikkeling' is uitgegroeid tot een algemeen geaccepteerd uitgangspunt. Daarmee ontstaan omgevingen die ondanks de dynamiek in staat blijven 'hun verhaal te vertellen'. Daarmee kan het heden niet alleen worden herkend als het resultaat van een lang proces van ontwikkeling, maar ook als het vertrekpunt van nieuwe ontwikkelingen.

Culturele component Architectuur Lokaal laat geen mogelijkheid onbenut om bij iedere opgave de culturele component te benadrukken, om te laten zien dat ook een schijnbaar technische opgave altijd meer is dan alleen een technische opgave. Dat iedere opgave moet worden aangegrepen om tot een oplossing te komen waarbij de nieuwe situatie opnieuw aan de eisen voldoet, maar daarmee tegelijkertijd leidt tot een omgeving die interessanter is om te wonen, te werken, te vertoeven en ecologisch veerkrachtiger is. Dat maakt dat we in Nederland op een meer ontwerpende manier naar opgaven op het gebied van dijkversterking en infrastructuur zijn gaan kijken. Dat heeft indirect geresulteerd in prachtige voorbeelden als Kustwerk Katwijk, versterking Hondsbossche en Pettemer zeekering, Ruimte voor de Rivier Nijmegen, Noordwaard, Overdiepse Polder en tal van doordachte wegontwerpen, zoals de A4 Midden Delfland.

Talentontwikkeling De talloze prijsvragen die onder Architectuur Lokaal zijn uitgeschreven hebben belangrijk bijgedragen aan talentontwikkeling. Die prijsvragen bieden bij uitstek de mogelijkheid om 'buiten de lijntjes te denken' en vandaaruit nieuwe, vaak onverwachte toekomstige schetsen. Dat is essentieel geweest in het debat over de mogelijke toekomst van ons land. Inzicht in mogelijke toekomst is nodig om de wenselijke toekomst te kunnen bepalen. Inzicht in de wenselijke toekomst, de stip op de horizon, maakt het op haar beurt mogelijk te bepalen wat men vandaag moet doen om op termijn die toekomst te kunnen verwerkelijken.

De prijsvragen waren voor veel jong afgestudeerden de ideale proeftuin om met andere vakgebieden samen te werken, met nieuwe technieken te experimenteren, nieuwe denklijnen te verkennen.

Binnen de bureauwereld zijn tal van medewerkers werkzaam die hun eerste professionele stappen in prijsvragen hebben gezet en daar tot op de dag van vandaag de vruchten van plukken. Vruchten in de zin van een open mind-set, van een onderzoekende attitude. Vaak waren de uitkomsten van de prijsvragen ronduit

verrassend. Dat had zijn uitwerking op de gevestigde professionals, die ontdekten dat men vaak het langst moet nadenken over de oplossingen die men het minst verwacht had.

Johanna van der Werff

*Jurist Ruimtelijke Ordening, directeur DOCKK Cultuur Natuur Architectuur, vm.
directeur Forum voor Architectuur, Stedenbouw en Landschap
Amersfoort*

Geschokt heb ik kennis genomen van het bericht van de Raad voor Cultuur dat de subsidieaanvraag van Architectuur Lokaal voor de periode 2021-2024 in het kader van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) is afgewezen. Vooral de argumentatie dat de Raad niet overtuigd is geraakt van de bijdrage van Architectuur Lokaal aan de vernieuwing van de bouwcultuur in Nederland noem ik pijnlijk.

Het is spijtig dat een organisatie met een lange staat van dienst als Architectuur Lokaal, juist dit argument tegen zich geworpen krijgt. Temeer daar het gebruik van dit argument in relatie tot Architectuur Lokaal feitelijk merkwaardig en inhoudsloos is, kijkend naar het terrein waarop de instelling zich al jaren met veel vakmanschap en deskundigheid begeeft en als zodanig podium biedt voor een groot aantal ruimtelijke disciplines.

Nederland is sterk in beweging. We zijn een land met veel ambities en een knooppunt van handel, transport en activiteiten. Ons kleine land is een wereldspeler op veel terreinen en dat heeft zichtbaar grote ruimtelijke impact. Gaandeweg ervaren we dat dit schuurt. Daarbij staat Nederland voor een aantal zeer grote ruimtelijke opgaven met een lange horizon, uiteenlopend van de bouw van mogelijk maar liefst 1 miljoen woningen, de toekomst van de landbouw, de energietransitie en waterveiligheid. Al deze thema's hebben immens grote ruimtelijke consequenties en werpen hun schaduw ver vooruit. Willen we op deze ruimtelijke opgaven de juiste antwoorden vinden, dan is een integrale en zorgvuldige aanpak van de hieruit voortvloeiende ruimtelijke ordening en afwegingen rondom bouw, architectuur en landschap essentieel.

Architectuur Lokaal is als overkoepelend instituut bij uitstek in staat tot een integrale benadering van deze en andere overstijgende thema's. Men doet dit al jaren consistent, gefundeerd, overwogen en op een prikkelende manier via werkvormen en activiteiten die steeds een groot publiek trekken, zoals themabijeenkomsten, publieke discussies, lezingencycli, prijsvragen en via publicaties. Bijeenkomsten van Architectuur Lokaal zijn een begrip en van onschatbare waarde voor talrijke vakdisciplines, voor gemeenten, provincies, kennisinstellingen, waterschappen, stedenbouwkundigen en architecten, bouwers en aannemers en in bredere zin als cement van een sterk veranderende samenleving. Een waarde die in deze tijd van grote opgaven steeds groter en urgenter wordt. De inrichting van onze steden en het landschap in Nederland is vanaf de jaren negentig steeds meer in de greep geraakt van commerciële en ontwikkelende partijen, terwijl hoe, waar en wat gebouwd wordt een blijvend stempel drukt op ons landschap en het aanzicht van steden en onze leefomgeving. Het rijk is, met de opheffing van het ministerie van VROM, als sturende regisseur teruggetreden. Ook en juist om die reden is het van belang dat Architectuur Lokaal

op haar intrinsieke positie, waarden en deskundigheid wordt beoordeeld en gehonoreerd wordt.

Frank Siewerts

Projectdirecteur Gemeente Dordrecht

Dordrecht

Na onze ervaring met de ondersteuning door Architectuur Lokaal met de prijsvraag voor de Prins Clausbrug hebben we elkaar snel gevonden om ook ons proces voor het Huis van Stad en Regio samen op te pakken. Een proces dat we inmiddels met ontzettend groot succes hebben doorlopen en waar we een fantastisch ontwerp aan te danken hebben. Dankzij AL werd het een proces dat van begin tot eind zonder wanklank en met betrokkenheid van meer dan dertig ontwerpers en de uitwerking tot 4 structuurontwerpen heeft geleid. Een publiekstentoonstelling met maquettes, tekeningen, 3D impressies en een filmpje trok meer dan 1000 bezoekers en reacties waarna een deskundige onafhankelijke jury onder voortreffelijk voorzitterschap van Jo Coenen op overtuigende wijze een winnend plan aanwees.

De professionaliteit en deskundigheid van AL heeft ervoor gezorgd dat het er geen makkelijke voor de hand liggende keuzes werden gemaakt maar er ook ruimte was voor jong talent, diversiteit en diepgaande beoordeling van visies en ontwerpen op alle relevante aspecten. Kwaliteit als gevolg van een goed en zorgvuldig ingericht proces en dat is waarom ik ook andere opdrachtgevers van harte gun dat Architectuur Lokaal in staat wordt gesteld om nog vele van hen te ondersteunen. Het culturele klimaat van de gebouwde omgeving zou er zeer wel bij varen!

Micha de Haas

Architectenbureau Micha de Haas en Stadsbouwmeester van Amersfoort

Amsterdam / Amersfoort

Ik vond het bericht over de afwijzing verontrustend, niet alleen vanwege de consequenties voor Architectuur Lokaal, maar ook vanwege het signaal t.o.v. het gehele architectuurbeleid in Nederland.

Want het is juist dit architectuurbeleid dat een grote stimulerende werking had voor zowel de culturele als economische positie van de Nederlandse architectuur. Tot ver buiten de landsgrenzen.

Het rijk zoekt al jaren naar manieren om ondernemerschap in de culturele sector te bevorderen. De Nederlandse architectuur is daarin een succesverhaal. Het behoort niet voor niets tot een van de top-sectoren van het ministerie van Economische Zaken. Deze prestatie komt voor een groot deel door de goede infrastructuur dat door het architectuurbeleid is ontstaan. Architectuur Lokaal neemt daarin een sleutelrol die bovendien uitstekend in de praktijk wordt gebracht. Deze rol is die inderdaad nooit uitsluitend cultureel (of kunstzinnig) van aard, maar per definitie integraal en inter-gedisciplineerd. Dat is juist de kern van de effectiviteit van AL: de combinatie van inhoudelijke culturele aspecten (via de lokale architectuur centra, de olifantenkooi en andere initiatieven) met het bevorderen van het professionele, ondernemende klimaat (door nadruk te leggen op opdrachtgeverschap, prijsvraag-cultuur en toegankelijkheid van aanbestedingen).

Architectuur Lokaal heeft initiatief genomen tot meerdere kleine en grote projecten die zowel cultureel als economisch stuk voor stuk tot de zeer waardevol bleken voor de architectuur in Nederland. Denk aan het prijsvraag-model Kompas, de architectenselectie website architectuurprijsvragen.nl, de aanbesteding-monitor, de Olifantenkooi etc. sommige producten zijn zelfs exportproduct geworden en werden overgenomen door andere landen.

Architectuur Lokaal heeft zich bewezen als goede en betrouwbare samenwerking partner voor talloze prijsvraag organisatoren, lokale architectuurcentra, het Atelier Rijksbouwmeester, de BNA etc.

Hierin is de onafhankelijke positie van Architectuur Lokaal essentieel, onafhankelijk van zowel de markt als de beroepsorganisaties (zoals de BNA). Want goed opdrachtgeverschap bijvoorbeeld, bereik je vooral door kritisch te zijn en kanttekeningen te plaatsen bij selecties en aanbestedingen die niet deugden. Hierin is Architectuur Lokaal uniek en is daarom van grote waarde voor de Nederlandse architectuur, nu en in de toekomst.

Het is een crisistijd, dat is begrijpelijk, maar zonde als de continuïteit van een geslaagd architectuurbeleid nu door dit (kortzichtig) advies wordt stop gezet.

Joop Slangen

Architect en stedenbouwkundige, Stadsarchitect van Haarlem 1996-2007,

Polderarchitect Haarlemmermeer sinds 2016

Haarlem

Wat een slechte keuze van de Raad voor de Cultuur om jullie geen subsidie meer te verlenen!

Ik ken Architectuur Lokaal waarschijnlijk al vanaf het moment van oprichting en dat was niet alleen op dat moment broodnodig, maar mijns inziens hebben jullie ook in de loop van de tijd bewezen dat jullie een belangrijke en waardevolle rol spelen in het bewustzijn over hoe belangrijk sturing in processen van ruimtelijke ordening is om een goede omgevingskwaliteit tot stand te brengen of te beschermen.

Voor personen en instanties die vanuit hun professie hieraan werken is vaak wel duidelijk wat het verschil tussen goede en slechte ruimtelijke kwaliteit is en wanneer iets architectonische kwaliteit heeft. En in ieder geval zien we dat op het moment dat iets gerealiseerd is.

Maar het verschil wordt altijd gemaakt in de keuzes die ver daaraan vooraf gaan, wanneer beleidsmakers, bestuurders en politici op basis van vaak nog abstracte gegevens, uitgangspunten voor ontwikkelingen vast stellen en daarmee bepalen welke ruimte er is om al dan niet tot ruimtelijke en architectonische kwaliteit te komen. Jullie hebben altijd aan die discussie bijgedragen door middel van publicaties, discussies en advisering bij processen.

Met name daarbij heb ik al vele jaren jullie meerwaarde ervaren!

Beleidsmakers, bestuurders en politici zijn meestal niet geschoold of ervaren in de manier waarop zij met hun aanpak of beslissingen invloed kunnen uitoefenen op

het ambitieniveau en op de op basis daarvan uiteindelijk te realiseren kwaliteit van onze (gebouwde) omgeving. Zij zijn daarbij in het beste geval 4 of 8 jaar betrokken. Als stadsarchitect heb ik daar dagelijks mee te maken.

Architectuur Lokaal heeft daarin, net als de lokale architectuurcentra, mijns inziens altijd een cruciale rol gespeeld in het opbouwen en delen van interesse, kennis en engagement voor beslissers en het grotere publiek.

Ik hoop dat de beslissing van de Raad voor Cultuur nog herzien wordt en als ik daaraan nog een bijdrage kan leveren, doe ik dat graag.

Veel succes, keep up the good work!

Olga Ioannou

*Arch Eng. AUTH, MSc Arch NTUA, PhD NTUA, National Technical University of Athens
Athene (Griekenland)*

I hereby attest to a most fruitful collaboration with Architectuur Lokaal on two occasions: the research project implemented during 2016-2017 regarding European architectural competitions and another which is still ongoing that involves a wider research on the same topic at an educational level. The group's contribution has been critical in bringing forward a theme so relevant to architectural thinking and practice at a European scale. The volume that was published in 2017 is a valuable tool for researchers in this field as is the current research that examines the topic from an educational perspective.

What is more, is that both of these two projects have brought together a large group of European researchers and academics thus employing a wide range of different yet concurrent perspectives in this discussion. I have personally had the pleasure of meeting some very interesting people with whom I continue to collaborate on various occasions.

Besides the constant and consistent support throughout the two projects, the group's representatives have been exemplary in organizing the overall workload and the group's meetings.

In this regard, I would be happy to continue to work with them in future projects.

Marjolein van Eig

*Bureau van Eig
Rotterdam*

Ik vind Architectuur Lokaal de belangrijkste instelling voor ons vakgebied:

1. Architectuur Lokaal is de enige instelling die goed opdrachtgeverschap stimuleert en dit verbindt met kansen voor ontwerptalent. Dit is onmisbaar voor de ontwikkeling van de kwaliteit van de Nederlandse architectuur. Nederland laat zich voorstaan op haar vruchtbare architectuurklimaat maar dit is een echo van de vruchtbare bodem die er in de jaren '80/90 gelegd is. Het was een tijd waarin bureaus als Mecanoo, MVRDV en Rem Koolhaas de kansen kregen die er allang niet meer zijn. Het zijn nog steeds de bureaus die de toon zetten. Dit komt doordat er geen kansen meer zijn, de woningcorporaties zitten potdicht en alle overige overheidsopdrachten gaan

via tenders die zicht richten op ervaring en niet op kwaliteit. Het is voor startende architecten in Nederland onmogelijk om bijvoorbeeld een school te ontwerpen, om dat te kunnen doen moet je immers laten zien dat je er al 5 gebouwd hebt. Architectuur Lokaal is de één van de zeldzame instellingen die deze trend probeert de doorbreken en goed opdrachtgeverschap kan verbinden met ontwerptalent. Dit gaat oa middels prijsvragen als voor het nieuwe bezoekerscentrum voor Kinderdijk.

2. Architectuur Lokaal heeft de enige duidelijke website voor nieuwe opdrachten voor architecten.
Ze heeft de site ontwerpwedstrijden.nl gemaakt die op een duidelijke en directe manier de nieuwe opdrachten en prijsvragen voor architecten selecteert en publiceert. Deze website scheelt ons elke week veel werk; we hoeven niet alle afzonderlijke platforms (tendered, Negometrix, archined etc) af te struinen om in die hooiberg de opdrachten voor architecten te vinden.
3. Architectuur Lokaal heeft het boekje kompas gemaakt.
Kompas is een boekje dat eindelijk een goede leidraad biedt voor opdrachtgevers die met een prijsvraag aan de gang gaan.
4. Architectuur Lokaal organiseert architectuurprijzen als de Gulden Feniks, de renovatieprijs van Nederland.
Renovatie was lang een ondergeschoven onderwerp. In het licht van het waarderen van ons cultureel erfgoed, het behoud van kwaliteit en het voorzichtig omgaan met de beschikbare bronnen op aarde is het goed dat hier zo'n mooie waardering voor is. de prijs is zeer professioneel georganiseerd, gekoppeld aan een inhoudelijk interessant symposium en een goede jury.

Arjan Hoks

Beleidsadviseur fysieke leefomgeving

Provincie Fryslân

Op basis van onze ervaringen met jullie organisatie bij de totstandkoming van de provinciale Omgevingsvisie, De Romte Diele, merk ik het volgende op: Architectuur Lokaal heeft de horizon verbreed bij het kijken naar de inrichting, het gebruik en beheer van de fysieke leefomgeving. Dat kwam vooral door de inbreng van ervaringen en inzichten opgedaan in andere projecten en plannen elders, van heel concreet (de inrichting van openbare ruimte) tot meer abstract (de inbreng voor gemeentelijke en provinciale Omgevingsvisies);

De kracht zat vooral in een ontwerpende benadering waarbij met een brede, integrale scope naar de leefomgeving om ons heen in relatie tot toekomstige ontwikkelingen en trends werd gekeken. De inbreng van (overwegend) jonge ontwerpers met diverse achtergronden, binnenlands en buitenlands, die met een onbevangen blik naar Fryslân keken, werkte hierbij verfrissend en bracht discussies op gang.

Architectuur Lokaal ontwikkelde op deze wijze, vanuit een aantal prikkelende ideeën en drijvende krachten, maar met voldoende realiteitszin van onderop ('voeten op de vloer') een aantal 'extreme' scenario's voor de toekomstige ontwikkeling van Fryslân en specifiek het landelijk gebied.

Deze scenario's vormden een goede basis om de dialoog met de samenleving te starten en te voeren over de toekomstige koers voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van Fryslân.

Martijn Blom

Hollands Licht

Amsterdam

Nu het bestaan van Architectuur Lokaal onder druk staat, wil ik graag op dit cruciale moment mijn steun voor hen uitspreken: Architectuur Lokaal is voor mij een van de cruciale instellingen in het architectuurlandschap.

Vanuit mijn praktijk als adviseur van opdrachtgevers, is het van belang om de brug te kunnen slaan naar de 'andere' zijde. Regelmatig zijn wij betrokken geweest bij het selecteren van een architect, voor kleinere en grotere opgaves, in private ontwikkelingen en openbare (Europese) selecties. De activiteiten die Architectuur Lokaal organiseerde, zoals de Olifantenkooi, hadden tot doel die essentiële verbinding te leggen tussen de wereld van opdrachtgevers en architectuurtalent. Dat werd altijd op een inspirerende en effectieve wijze tot stand gebracht. Bovendien werd ook concrete methodiek aangeboden, zoals het Kompas, waar zowel private als publieke partijen jarenlang hun processen op hebben kunnen bouwen. Daar heeft het hele veld van opdrachtgevers, adviseurs en architecten echt wat aan gehad. Ik zou zeggen, veel nuttiger wordt het niet.

Dat nu juist een instelling als Architectuur Lokaal zou worden getroffen, is wel echt heel wrang. Juist in deze tijd moeten we onszelf heruitvinden. Laten we dat dan ook doen en de kracht die al in het architectuurveld zit, benutten.

Dr. Ir. Carlo van de Weijer

General Manager EAISI, Eindhoven AI Systems Institute

Eindhoven

Ik hoorde van de dreiging dat jullie aanvraag voor een positie in de basisinfrastructuur 2021-2024 er niet goed voor staat.

Dat vind ik vreemd nieuws want ik kijk nog steeds met bewondering terug op het traject rondom de circulaire werklocatie challenge waar ik begin vorig jaar aan heb mogen bijdragen. Zelden zo'n origineel, creatief en tegelijkertijd gedegen en resultaatgericht ontwikkelingstraject meegemaakt, dankzij jullie werkwijze. Wat me vooral bijbleef is de gelaagde benadering (via grote uitvraag naar selecte teams), verplichte verscheidenheid in achtergronden binnen de teams, en de inbreng van bijvoorbeeld een landschapsfotograaf om de bakens te verzetten. Ik heb een paar van die methodieken zelfs al hergebruikt binnen het challenge based onderwijs dat wij bij mijn nieuwe AI instituut aan het opzetten zijn.

Mocht er behoefte zijn aan meer uitleg over mijn bespiegeling in dezen dan ben ik te allen tijde bereikbaar.

Farid Tabarki

*Oprichter Studio Zeitgeist
Amsterdam*

Met enorme kennis van zaken realiseert Architectuur Lokaal stap voor stap het streven naar een gezonde bouwcultuur in een pluriforme samenleving. De vraagstukken waar we als samenleving voor staan zijn complex: energietransitie, circulaire economie, ecologie en sociale ongelijkheid. Juist Architectuur Lokaal is in staat om in samenwerking met vele organisaties het juiste gesprek hierover te voeren en bevordert zo de kwaliteit van het opdrachtgeverschap van alle betrokken partijen.

Hendrik Jan Groeneweg, Evelyn Jansen

*voorzitter en bestuurslid Stichting DE STAD
Dordrecht*

Bij deze willen wij jullie laten blijken hoezeer wij als Stichting De Stad het werk waarderen dat jullie als Architectuur Lokaal, zowel landelijk als hier in Dordrecht, doen.

Vanaf onze oprichting in 1991 zijn wij als architectuurcentrum bezig de kwaliteit van de openbare ruimte en de architectuur in Dordrecht te stimuleren. Dat houdt in dat wij als luis in de pels en als inspirator een permanent een constructief debat voeren met de gemeente, organisaties en bewoners van Dordrecht. Architectuur, stedenbouw en de openbare ruimte staat daarbij centraal. De gemeente moet in onze ogen een voorbeeld geven door een hoog ambitieniveau na te streven bij de ontwerpen voor de openbare ruimte, infrastructuur, landschap en gebouwen.

Het is dan ook verheugend om te zien dat Architectuur Lokaal in het kader van professionalisering van het opdrachtgeverschap een rol heeft gespeeld bij de prijsvragen voor de Prins Clausbrug en het Huis voor Stad en Regio.

Bij beide projecten waren wij op verschillende manieren betrokken.

Bij de Prins Claus Brug was ons bestuurslid en cineaste Evelyn Jansen betrokken als jurylid. Zij maakte deel uit van een jury die professioneel voorbereid was door Architectuur Lokaal, met een uitstekende secretaris. Zonder stelling te nemen werd de juryleden ondersteund in alles wat zij nodig hadden waardoor zij zich volledig op de prijsvraag konden concentreren. Opvallend hoe snel, vakkundig en betrokken Architectuur Lokaal aan het project een organisatorische steen bijdroeg.

Indrukwekkend hoe jullie jullie expertise van dit soort processen zorgvuldig hebben opgebouwd met een enorme bron van kennis en ervaring. Architectuur Lokaal is met haar belangrijke voorwaardenscheppende werk onmisbaar in dit soort processen.

Wij werden als Stichting DE STAD door jullie gevraagd om de avond rondom de bekendmaking van de prijswinnaar van de Prins Clausbrug te presenteren. Mede dankzij de prettige samenwerking en jullie professionele inbreng was de avond een succes.

Voor het Huis van Stad en Regio hebben jullie ook de prijsvraag georganiseerd voor de gemeente Dordrecht. Wij waren daarbij parallel betrokken door middel van het in opdracht van de gemeente opgezette Stadslab Spuikwartier. Tijdens de eerste avond die we aan het onderwerp wijdden hebben we met bewoners, ondernemers

en Dordtse ontwerpers bouwstenen aangedragen die zijn overgenomen door de gemeente bij de uitvraag. Tijdens de tweede avond hebben wij met dezelfde groep mensen de vier ontwerpen geanalyseerd en voor- en nadelen van de ontwerpen benoemd. Deze punten zijn tijdens de jury beraadslagingen uitgebreid aan de orde geweest. Ook hierbij hebben jullie een belangrijke rol gespeeld om deze vorm van participatie een plek te geven in het juryproces.

Hopelijk wordt onze samenwerking bij toekomstige Dordtse uitdagingen gecontinueerd!

Wieteke Nijkrake

*Architect-partner NOHNIK architecture and landscapes
Utrecht / Enschede*

Zoals je weet hebben we altijd veel waardering voor jullie werk. Wij kennen jullie vooral vanwege de prijsvragen waar we aan deelgenomen hebben. We hebben ervaren dat de prijsvragen die jullie begeleiden altijd erg goed, eerlijk en professioneel georganiseerd zijn. Door deel te nemen aan de prijsvragen hebben wij als jonge ontwerpers de kans gekregen om zonder uitgebreide portfolio te laten zien wat we kunnen. Dit heeft ook geholpen bij de oprichting van ons bureau. Inmiddels hebben we de nodige ervaring, een mooie portfolio en hebben we een uitgebreid netwerk met professionele opdrachtgevers en samenwerkingspartners opgebouwd.

Ik vind het erg belangrijk dat jullie je kunnen blijven inzetten voor relevante, maatschappelijk opgaven, een duurzame leefomgeving en multidisciplinaire samenwerkingen.

Michael Daane Bolier

*M&DB Architecten
Den Haag*

Nederland kent een rijke architectonische traditie, maar wij vrezen voor de toekomst. De hoogtepunten van de Nederlandse architectuur volgden consequent uit een klimaat waar ook jonge architecten met frisse ideeën kansen kregen. Van de Amsterdamse School tot de Super-Dutch generatie, van het Scheepvaarthuis tot Villa VPRO. Wegens de huidige aanbestedingsprocedures is dit vrijwel uitgesloten. Met als resultaat een structurele verarming van de Nederlandse architectuur.

Terwijl hier de boel consequent wordt afgebroken wordt over de grens juist een rijke architectonische cultuur opgebouwd. De toonaangevende ideeën over de culturele waarde en publieke rol van architectuur komen nu eerder uit België of Zwitserland. Selectie instrumenten die ook jonge architecten een kans geven spelen daar een belangrijke rol. Het is veelzeggend dat een bureau als Happel Cornelisse eerst in België kan bouwen voordat ze in Nederland mag bouwen. Het in stand houden van een vitale architectonische cultuur lukt dus alleen als jonge architecten ook de kans krijgen om in te breken. Dit kan alleen door het creëren van een gelijk speelveld waar er wordt geselecteerd op het beste idee in

plaats op basis van netwerk, portfolio of economische slagkracht. Het objectieve karakter van de prijsvraag is hiervoor het perfecte middel. De prijsvraag biedt ruimte om met een open blik over opgaven na te denken. Waarbij niet alleen naar de ruil- en gebruikswaarde wordt gekeken maar ook naar de betekenis van architectuur voor de omgeving of cultuur in bredere zin. Daarnaast zijn prijsvragen het perfecte instrument om de discussie over de vormgeving van de gebouwde omgeving het publieke domein in te trekken en omwonende en gebruikers te betrekken bij de vormgeving van hun stad of landschap.

Het winnen van de projectprijsvraag Kinderdijk was voor ons essentieel. Zonder de prijsvraag hadden wij de stap voorbij alleen kleine opdrachten - voornamelijk voor particulieren - niet kunnen zetten. Wij zijn van mening dat er niet genoeg prijsvragen, zoals gefaciliteerd door Architectuur Lokaal, kunnen zijn. Daarom vinden wij zelfs dat elke architectuur opdracht die deels of volledig met publiek geld wordt gefinancierd via een open prijsvraag moet worden aanbesteed. Alleen op deze manier kan een betekenisvolle architectonische cultuur in stand worden gehouden.

Annemiek Rijckenberg

Prettig samengewerkt en veel ervaring met Architectuur Lokaal, o.m. als raadslid, wethouder, bestuurslid European, jurylid diverse prijsvragen, voorzitter commissie Welstand en Monumenten Amsterdam en voorzitter Architectenregister

Utrecht

"Het Nederlandse architectuurbeleid is nogal zwak, om het mild uit te drukken. Zo werd de positie van de architect steeds zwakker, door versmalling en uitkleden van de werkzaamheden (en opkomst van bouwmanagers, gestandaardiseerde plattegronden, CAD/CAM, DIYS) en door het ontbreken van iedere vorm van beroepsbescherming, zij het door verzekeringen, in de opdrachtverlening, of in bouwtoezicht. De voorbeeldige ondersteuningsstructuur, die in de jaren '80 en '90 werd opgebouwd, is in de laatste twee decennia omgekat (NAI, Stimuleringsfonds), aan lokale lot overgelaten (architectuurcentra) of afhankelijk van slinkende contributies (beroepsverenigingen). Maar Architectuur Lokaal bleef bestaan, en wist steeds nieuwe generaties opdrachtgevers en gemeentebestuurders van haar belang te overtuigen. Daarbij werd gekozen voor het ondersteunen van de opdrachtgevers in de bouwkolom, en niet voor de ontwerpers, vanuit de overtuiging, dat zonder goed opdrachtgeverschap ontwerpers hun rol onvoldoende kunnen spelen. Dit leidde ook tot halfslachtige instrumentenkoffers en protocollen, waarbij commerciële partijen grotendeels hun goddelijke gang konden gaan, geheel in lijn met de neoliberale tijdgeest. Maar waar het ging om de vrijblijvende en onprofessionele prijsvragencultuur in Nederland heeft Architectuur Lokaal een topprestatie geleverd, en een nieuwe standaard gezet. Dat gaat van de wijze van uitvragen en het betrekken van burgers daarbij, tot de helderheid over geleverde prestaties en vergoedingen voor de inzenders, tot zekerheid over realisatie en gedragsregels voor overheden. Dat is een van de succesvolle spin-offs, waarvan ik me niet kan voorstellen, dat deze niet zal voortbestaan.

Door het onzekere verdienmodel van Architectuur Lokaal is de organisatie op veel terreinen actief (geweest). Haar betrouwbaarheid als opdrachtnemer leidde tot steeds nieuwe opdrachten, van ministeries, Atelier Rijksbouwmeester. Ik heb grote bewondering voor de wijze waarop directeur en medewerkers het voortbestaan

van AL hebben gerealiseerd en ieder zuchtje wind hebben gevangen door weer een nieuw zeiltje bij te zetten. Met veel kennis en trendbewustzijn, en zonder de ballast van niet-betalende passagiers/partners. Een kleine organisatie in permanente overlevingsmodus heeft niet altijd de tijd of de rust om de impact van haar eigen activiteiten te meten of alle parameters en protocollen te volgen. Op die administratieve tekorten lijkt nu een negatief advies gebaseerd te worden."

Hank van Tilborg

H+N+S Landschapsarchitecten

Utrecht

We hebben via de media kennis genomen van het feit dat de Stichting Architectuur Lokaal een aanvraag gedaan voor een positie in de Basisinfrastructuur 2021-2024 van het cultuurbeleid en dat deze aanvraag door de Raad voor Cultuur afgewezen. Tevens hebben wij kennis genomen van uw reactie daarop in een brief aan de minister van OCW.

Via deze weg willen wij onze expliciet steun uitbrengen richting de Stichting Architectuur Lokaal. We kennen het werk van de Stichting goed, en waarderen de inzet gericht op verbetering van het architectuurklimaat alsook de gedurende de vele jaren van consistent werken opgebouwde kennis. Ik denk dan bijv. direct aan de succesvolle prijsvraagcultuur die Architectuur Lokaal in NL op gang gebracht heeft.

Ik zou richting de Raad voor Cultuur wil zeggen: 'bezint eer ge begint...'

Izaak Hilhorst

Secretaris Stichting Pinetum Blijdenstein,, namens het bestuur van de Stichting Pinetum Blijdenstein

Hilversum

Aan het bestuur van Architectuur Lokaal

Met enige schrik hebben wij kennis genomen van het advies van de Raad voor Cultuur om de subsidieaanvraag van Architectuur Lokaal niet te honoreren.

Het beperken van de functie of zelfs het geheel laten verdwijnen van Architectuur Lokaal zou een zware slag zijn voor het cultuurbeleid in Nederland. Er is geen andere actor in ons land die zo'n stimulerende en activerende rol speelt bij het creëren van vernieuwende, verantwoorde en gewoon mooie bouwwerken, en voor de infrastructuur die nodig is om daartoe te komen. De methodieken die Architectuur Lokaal ontwikkelt en heeft ontwikkeld en de kennis en het enthousiasme van de medewerkers zijn belangrijke pijlers voor de huidige architectuurcultuur.

Aan de hand van een praktisch voorbeeld zullen wij dit toelichten. In de monumentale tuin van Pinetum Blijdenstein wilden we een multifunctioneel paviljoen bouwen en daarvoor een ontwerpwedstrijd organiseren. Ook wilden we juist jong talent daarbij een kans geven. Dankzij de hulp van Architectuur Lokaal,

dat ons wees op het *Kompas voor prijsvragen*, hebben we dat op een succesvolle en respectvolle manier kunnen doen en was er sprake van een eerlijke competitie. Architectuur Lokaal heeft ons gesteund in onze culturele en architectonische ambities, die we zonder Architectuur Lokaal helemaal niet hadden kunnen waarmaken.

Ook op meer uitvoerend niveau heeft Architectuur Lokaal ons fantastisch geholpen, want in plaats van de verwachte twintig à dertig inschrijvingen kwamen er 137. De berg werk die daaruit voortvloeide, hebben ze keurig voor ons verzet.

Dankzij Architectuur Lokaal komt er toekomstig architectonisch monument in Hilversum, ontworpen door de jonge Nederlandse architect Enzo Valerio. Zonder Architectuur Lokaal was dat niet tot stand gekomen.

Wij ondersteunen bestuur en medewerkers van Architectuur Lokaal in hun streven de subsidie in stand te houden, en vragen de minister met klem het advies van de Raad naast zich neer te leggen.

João Bento

BSP Research Fellow URBAN MAESTRO project, The Bartlett School of Planning Londen (Verenigd Koninkrijk)

Support of the application of ARCHITECTUUR LOKAAL to the Ministry of Education, Culture and Science to obtain subsidy for the 2021-2024 period

Dear Sir / Madam,

I first got in touch with Architectuur Lokaal in the international meeting of the European Forum for Architecture Policies (EFAP) that took place in Edinburgh and Glasgow, organized under the UK Presidency of the EU, in October 2005. Two years later, I had a second contact with Architectuur Lokaal in the international EFAP meeting 'Building Culture for Sustainable Urban Development', organized under the German Presidency of the EU, in 2007.

Since then, I have been following Architectuur Lokaal activities through its website and newsletter, which has allowed me to keep updated about the state of affairs of the Dutch architectural policy as well as about building culture events in The Netherlands. Its Magazine has also been an important source of information.

As a young researcher at the Bartlett School of Planning – UCL, in the framework of my PhD research focused on the role and impact of national architectural policies in the EU, I have conducted an interview to Cilly Jansen in Architectuur Lokaal headquarters in July 2013, who has provided me very relevant information about the institutional context and main actors that inform the development of the Dutch architectural policy in the last 25 years.

Last July 2019, I participated in an international meeting about 'Competition Culture in Europe', in Amsterdam, promoted by Architectuur Lokaal where I had the opportunity to meet other colleagues from Vienna and Berlin, allowing me to expand my professional network. I also learned about design competition cultures in different European countries through its new FULCRUM website and

publications, which has been a valuable source of information about the different competitions' practices across the continent.

More recently, we were cooperating in the co-organization of an international event bringing together the final meeting of the 'Competition Culture in Europe' and the third workshop of the URBAN MAESTRO research project, to be held in Vienna in June this year, that unfortunately did not take place due to the Coronavirus Disease (COVID-19).

Based on the past experience and interchange described above, I therefore strongly endorse and support the application of Architectuur Lokaal to the Ministry of Education, Culture and Science to obtain subsidy for the 2021-2024 period. Please do not hesitate to contact me in case you need more details and additional information.

Anne van Kuijk, Eltjo Kugel en Frank van der Steen

Adviseurs Omgevingskwaliteit

Provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft in 2014 en 2017 De Brabantse Stijlprijs georganiseerd. Een provinciale prijs voor omgevingskwaliteit in Brabant, die laat zien hoe mensen in Brabant samen werken aan een goede en aantrekkelijke leefomgeving. Architectuur Lokaal is bij elke editie door de provincie ingeschakeld om het reglement mee te ontwikkelen en het juryproces te faciliteren. Architectuur Lokaal heeft dit op professionele wijze gedaan, vanuit hun expertise en ervaring met prijzen en prijsvragen.

Met de expertise en ervaring op het gebied van prijsvragen en meervoudige opdrachten heeft Architectuur Lokaal zich een eigen positie ('niche') verworven in het brede veld van organisaties op het gebied van ruimtelijke kwaliteit in Nederland. Zoals wij ook in 2019, daartoe uitgenodigd, hebben ingebracht in het strategisch beraad van Architectuur Lokaal, zien wij voor Architectuur Lokaal de uitdaging om zich opnieuw te positioneren als schakel in dat brede veld, scherp inspeland op de huidige vraagstukken op lokaal niveau (o.a. in relatie tot de Omgevingswet) en met een meer netwerkende stijl van opereren en communiceren.

Indira van 't Klooster

Directeur ARCAM

Amsterdam

Architectuur Lokaal is een organisatie die zich sterk maakt voor talentontwikkeling en vernieuwing in de architectuur. Dat doet zij door het ontwikkelen van selectiemodellen waarbij innovatief ontwerp(proces) centraal staat. Die selectiemodellen maken het mogelijk dat jong talent - via door Architectuur Lokaal samengestelde jury's en prijsvraagmodellen - grote opdrachten verwerft. Daarnaast bieden workshops en ontwerpateliers jonge (landschaps)architecten en

stedenbouwkundigen de kans een opdrachtgeversnetwerk te ontwikkelen, met wie zij een portfolio kunnen opbouwen.

Architectuur Lokaal biedt - steeds opnieuw - een nieuwe generatie ontwerpers een platform (via prijsvragen) om innovatieve (multidisciplinaire) ontwerp- en ontwikkelprocessen in de praktijk te brengen. Het werk van Architectuur Lokaal manifesteert zich vaak in de luwte via vooruitstrevend opdrachtgeverschap (van gemeenten, woningcorporaties, projectontwikkelaars, en vele anderen), via opdrachtgevers die wel ambities hadden, maar niet wisten hoe die waar te maken. Dat is van onschatbare waarde voor de bouwcultuur van Nederland, en een kracht waar ook ARCAM dankbaar gebruik van maakt, van onze tenderdiners tot onze Architects in Residence.

Daan Dekker

*Programmamaker De Ruimtelijke Stad bij Pakhuis de Zwijger
Amsterdam*

Als programmamaker De Ruimtelijke Stad bij Pakhuis de Zwijger maak ik jaarlijks tientallen programma's over de ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam en Nederland. Die avonden kan ik alleen organiseren dankzij goede bronnen, Architectuur Lokaal is zonder twijfel zo'n goede bron.

Met alles wat jullie organiseren en publiceren vormen jullie een belangrijke schakel in het gesprek over hoe het toekomstige Amsterdam en Nederland eruit moet zien. Daarnaast zie ik als programmamaker hoe belangrijk het is dat verschillende werelden bij ruimtelijke ontwikkeling met elkaar worden verbonden. Alleen dan kun je mooie, samenhangende en veerkrachtige gebieden ontwikkelen. Architectuur Lokaal is zo'n belangrijke verbinder in het speelveld.

Emmett Scanlon

*Architecture | Research | Design Assistant Professor UCD School of Architecture,
Planning and Environmental Policy
Dublin (Ierland)*

Over the last years I have been working with Architectuur Lokaal. Our work has been part of a wider European Project to assess competition culture in Europe. The first part of this work was to gather new data for inclusion in a book and website. The second is to develop a teaching and learning curriculum for Third Level Education. I have been developing this as part of my role of Co-ordinator of the Final Design / Masters students at University College Dublin. For me working with Architectuur Lokaal has been fantastic. Ireland is a small country but it has a big reputation and strong culture in architecture. The opportunity to connect with and work along with European Colleagues has been really essential. For some time we have been attempting to develop more strands of education that align to the reality of the world that faces students on graduation. At the same time we do not wish to burden them with too much reality yet that stifles their creativity and ambition. The topic of competitions is one which students understand in their own terms but one which is also now an essential part to how they will gain work in the future. Therefore it has been very welcome that Architectuur Lokaal have led on this

project and have included us and supported our work in it. I do hope that Architectuur Lokaal can continue to do such good and useful work to a high standard. We are proud to call the colleagues and hope we can continue working with them into the future.

Ruben Barzilay

barzilay+ferwerda architectuur + stedenbouw

Apeldoorn

We zijn zeer verbaasd over de afwijzing van de aanvraag van Architectuur Lokaal. Juist nu er een enorme woningbouwopgave voor ons ligt, met behoefte aan zowel kwantiteit, kwaliteit als betaalbaarheid is het belangrijk dat er een platform, kenniscentrum en intermediair is met zowel landelijke als lokale uitstraling en invloed. Opgaven worden steeds complexer en steeds meer afhankelijk van integraliteit en interdisciplinariteit.

Waar lokale architectuurcentra deze rol vooral voor eigen stad en regio vervullen slaagt Architectuur Lokaal erin om deze centra maar ook ontwerpers, bestuurders en bouwers op overstijgende schaalniveaus te verbinden. Met relevante publicaties (online en in print) worden actualiteiten gedeeld en lopen zij voorop: zo zag Architectuur Lokaal al in een vroeg stadium de relevantie in van ons onderzoek naar Experimentele Woningbouw en heeft het vroeg onder de aandacht gebracht van een breed publiek. Wij zijn van mening dat Architectuur Lokaal niet “uitgekleed” moet worden, maar juist een extra impuls nodig heeft om haar rol als intermediair nog beter te kunnen uitvoeren.

Stef Bogaerds

Stedenbouwkundige

Rotterdam

Voor jonge architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen is Architectuur Lokaal een belangrijk platform en is de organisatie van grote waarde voor het creëren van kansen om aan maatschappelijke relevante projecten te werken. Daarnaast stimuleert Architectuur Lokaal lokale overheden en organisaties om vanuit ontwerpkracht urgente maatschappelijke opgaven aan te vliegen en om tot nieuwe ruimtelijke oplossingen te komen. Door ontwerptalent te verbinden met lokaal-ruimtelijke vraagstukken heeft Architectuur Lokaal een unieke positie in Nederland: (jonge) ontwerpers krijgen de kans om aan grootschalige en maatschappelijk-relevante opgaven te werken, voor zowel publieke als private opdrachtgevers die juist gebaat zijn bij de frisse energie, integrale aanpak en innovatieve benadering van de ontwerppraktijk.

In mijn drie jaar lange werkverband bij Architectuur Lokaal heb ik met eigen ogen gezien hoe de organisatie zich voor de volle 120% inzet voor de ontwerpcultuur in Nederland. Middels prijsvragen, ontwerp ateliers, workshops, lezingen en digitale platforms zijn de laatste jaren honderderden ontwerpers uit binnen en buitenland met elkaar in contact gekomen, wat heeft geleid tot een sterk kennisnetwerk waarin nieuwe samenwerkingen zijn ontstaan. Juist deze netwerken hebben baat bij continuïteit en vormen de voedselrijke humuslaag die zo belangrijk zijn om actuele ruimtelijke vraagstukken aan te vliegen.

De lijst met ruimtelijke opgaven die op ons afkomen lijkt met de dag groter te worden, maar ook urgenter en tastbaarder: de energietransitie, extreme weersomstandigheden, het woningtekort, de afname van de biodiversiteit, de leegstand van dorpskernen, de omschakeling naar circulaire landbouw, de druk op ons open landschap etcetera. Het zijn onderwerpen die van grote invloed zullen zijn op onze leefomgeving en leefkwaliteit. Door zwak opdrachtgeverschap, korte termijn politiek, een obsessies voor kloppende excelsheets bestaat het gevaar dat veel van deze urgente vraagstukken eenzijdig en kwantitatief benaderd worden. Juist de ontwerppraktijk is in staat om al deze verschillende vraagstukken op innovatieve wijze met elkaar te integreren om tot kwalitatieve oplossingen te komen.

De positie van Architectuur Lokaal, als schakel tussen de (publieke) opdrachtgevers en ontwerppraktijk, speelt een belangrijke rol in het verenigen en bekrachtigen van deze twee werelden. Ik hoop dat Architectuur Lokaal de mogelijkheid krijgt om haar uitzonderlijke positie de komende jaren te versterken en uit te breiden.

Harry Abels

Abels & Partners Architecten

Amsterdam

Op jouw verzoek heb ik je brief aan minister van Engelshoven gelezen waarin je bezwaar maakt tegen de afwijzing van je subsidieaanvraag culturele basisinfrastructuur. Ik ben van mening dat je op alle fronten gelijk hebt in je pleidooi om onder de vlag van culturele basisinfrastructuur te willen bewegen.

Het verwijt dat jullie als Architectuur Lokaal je eerder op dienstverlening aan de traditionele bouwcultuur richten is mijns inziens volstrekt naast de werkelijkheid. In die sector zijn veel partijen werkzaam en als architect kennen we ze allemaal. Maar uitgerekend jullie kracht schuilt in het stimuleren van de artistiek-culturele component van het vakgebied.

Architectuur is inderdaad zoals je stelt geen autonome kunst maar het is absoluut noodzakelijk om de kwaliteit die we brengen als toegepaste kunstvorm te stimuleren en onder de aandacht te brengen van ons publiek. De banaliteit van degelijk bouwen en zorgvuldig handelen wordt genoeg onder de aandacht gebracht. Daar waar het architectuurdebat op afstand van het publiek wordt gevoerd zijn jullie in al die jaren in staat gebleken om de brug tussen de lokale wereld waarin we moeten werken en het pleidooi voor architectonische kwaliteit bij elkaar te brengen of ons daarmee te ondersteunen.

Persoonlijk heb ik dat mee mogen maken bij de oprichting van het Architectuurcentrum Twente waarbij je ons nog persoonlijk hebt bijgestaan en door de jaren hebt ondersteund. Als voorzitter van de programmaraad heb ik mogen meemaken hoe we op plekken waar dat helemaal niet voor de hand lag een discussie over architectonische kwaliteit hebben kunnen voeren en ik durf te stellen dat die 'besmetting' een hele regio heeft veranderd. Opdrachtgevers en gebruikers, bouwers en politici hebben de noemer architectonische kwaliteit omarmt en gebruiken het criterium op een bijna vanzelfsprekende wijze. Dat is goud waard en we mogen niet weer terugzakken in de onverschilligheid dienaangaande.

Je pleidooi voor het stimuleren en verzorgen van zorgvuldige prijsvragen wil ik eveneens ondersteunen. Alleen met een artistiek en zakelijk-organisatorische blik in combinatie is het mogelijk om hoogwaardige, vernieuwende artistieke resultaten te bereiken. Jullie bieden die combinatie.

Ik hoop van harte dat de minister haar advies zal heroverwegen en Architectuur Lokaal zal blijven toelaten tot de basis culturele instellingen waartoe het absoluut behoort.

Dr. Elša Turkušić Jurić

*Graduated engineer of architecture, assistant professor Faculty of Architecture
University of Sarajevo,
Sarajevo (Bosnië en Herzegovina)*

International cooperation with the Architectuur Lokaal was made through the CCE Sarajevo Workshop that was held at the University of Sarajevo's Faculty of Architecture from March 16 – May 25 2020, as part of the faculty's Master's degree programme. Workshop's main research theme was the analysis of competition culture in Bosnia and Herzegovina from 1995 to today. Students were more than interested and dedicated to researcher topic so that we all together managed to produce satisfactory results through online communication working under the conditions of home isolation.

The support, ideas and advice I got from the Architectuur Lokaal helped me in organising and carrying out my academic course. Architectuur Lokaal has managed to maintain a continuous communication between several European universities which has significantly improved the quality of academic work. The exchange of ideas, experiences and thoughts has brought refreshing, different and often critical observations on the research topic(s).

The collaboration with the Architectuur Lokaal was important for me, as well as for my students and colleagues, because it gave us a valuable opportunity to analyse our local architectural and cultural challenges through the global prism.

Hubert Trammer

*Faculty of Civil Engineering and Architecture Lublin University of Technology
Warschau, Lublin (Polen)*

I find the activity of Architectuur Lokaal in the field of architectural competitions very important. The "Dutch" model of architectural competition developed by Architectuur Lokaal is the crucial contribution to the European culture of architectural competition. It can be regarded as the better (more open and more participants friendly) version of the well-known "Flemish" model of the architectural competition.

Participation in the Project Competition Culture in Europe launched by Architectuur Lokaal let me broaden my knowledge and consciousness in the field of architectural

competitions. It is especially important for me as the person interested in architectural competitions and involved in organizing them.

I took part in the number of events organized or coorganized by Architectuur Lokaal:

- international conference Competition Culture in Europe in Amsterdam in September 2017,
- Architectural Competition International Conference in Vilnius, Lithuania in January 2018,
- seminar Competition Culture in Europe during the International Biennale of Architecture in Venice in May 2018
- Conference on Architectural Competition in Chęciny, Poland in September 2018

In the case of the last one I was one of the main organizers. It was the joint work of 8 organizers and 9 partners. In the conference took part 134 participants (121 from Poland and 13 from nine other countries – Albania, France, Greece, Italy, India, Lithuania, The Netherlands, Switzerland, Ukraine, United Kingdom, USA. One of the participants was Thomas Vonier, the President of International Union of Architects (UIA).

The role of Architectuur Lokaal in organizing that event was crucial from both organizational and essential point of view.

Among Polish architects that conference and contribution of Architectuur Lokaal is still discussed.

Rutger Oolbekkink

Adviseur Urban Strategy, INBO

Amsterdam

Naar aanleiding van het bericht dat het subsidieverzoek van Architectuur Lokaal voor de regeling culturele basisinfrastructuur (BIS) door de Raad van Cultuur is afgewezen, heb ik een aantal gedachten op een rij gezet waarom mij dat een onverstandige beslissing lijkt.

De afgelopen vijf jaar ben ik als projectleider betrokken geweest bij vier grote ontwerprijstvragen die de Rijksbouwmeester samen met andere initiatiefnemers lanceerde. Deze ontwerprijstvragen waren vernieuwend omdat ze ontwerpers uitdaagden om urgente maatschappelijke uitdagingen met ontwerpkracht te benaderen en hierin samen te werken met verschillende disciplines. Architectuur Lokaal heeft bij al deze rijstvragen een zeer belangrijke rol gespeeld.

Innovatie mogelijk maken: Architectuur Lokaal heeft een leidraad (Kompas) voor rijstvragen ontwikkeld, die zowel zorgvuldig, flexibel als uitnodigend is. Veel tenderprocedures zijn dichtgeregeld en beperken innovatie eerder dan dat ze het stimuleren. Architectuur Lokaal heeft bij het opstellen van reglementen voor de rijstvragen laten zien dat dat heel anders kan. Duidelijke, eenvoudige uitvragen in begrijpelijke taal. Ontwerpkwaliteit krijgt hiermee alle ruimte en tegelijkertijd geeft het opdrachtgevers zekerheid. De multidisciplinaire samenwerking die in de rijstvragen werd gevraagd, is bovendien een belangrijke voorwaarde voor innovatie.

Prijsvraagcultuur en talentontwikkeling: Met deze prijsvragen en met de vele andere die Architectuur Lokaal organiseert en begeleidt, groeit er een Nederlandse prijsvraagcultuur. Hierdoor krijgen jonge ontwerpers een kans en niet alleen de grote bureaus. Met de getrapte aanpak van de prijsvragen wordt het mogelijk voor ontwerpers om aan een opgave mee te doen, zonder de dwingende lijst van exacte referentieprojecten die tenders vaak voorschrijven. Deelname aan prijsvragen maakt het voor bureaus mogelijk om zich in een nieuw onderwerp te bekwamen, nieuwe samenwerkingen uit te proberen of (al dan niet jonge) medewerkers de mogelijkheid te bieden om hun talenten te ontwikkelen in een vrijere omgeving dan de traditionele opdrachtgever-opdrachtnemer verhouding. Deze prijsvraagcultuur stimuleert hiermee dus talentontwikkeling en innovatie. Een ander belangrijk aspect dat Architectuur Lokaal telkens benadrukt is dat ontwerpers een redelijke vergoeding krijgen. Ook dat zorgt voor een goede prijsvraagcultuur.

Onafhankelijkheid: Architectuur Lokaal is een onafhankelijke organisatie. En dat is een groot goed. De stichting ontwikkelt niet alleen kennis, die 'open source' ter beschikking wordt gesteld. Met verschillende instrumenten (Het Kompas voor prijsvragen, het steunpunt voor ontwerpwedstrijden, maar ook de inventarisatie van omgevingsvisies) wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan goed opdrachtgeverschap. En uit eigen praktijk weet ik dat dit blijvend nodig is, gezien de wisselingen van de wacht bij gemeenten en andere overheden.

Kortom. Om allerlei redenen is Architectuur Lokaal onderdeel van een goede culturele basisinfrastructuur voor ontwerpers.

Tom Bergevoet

Architect en oprichter Temp.architecture

Amsterdam

In de bouwwereld - een wereld vol grote belangen en risico's, waardoor conservatisme bij opdrachtgevers voortdurend op de loer ligt - is Architectuur Lokaal al jaren een instituut dat de broodnodige innovatie stimuleert en kansen creëert voor jonge architecten en andere nieuwkomers.

Daartoe heeft Architectuur Lokaal gaandeweg een aantal instrumenten ontwikkeld die bewezen effectief zijn en inmiddels internationaal navolging krijgen, zoals het kompas voor ontwerpcompetities, waarmee architecten tegen redelijke eisen kunnen worden geselecteerd voor een opdracht, en de Olifantenkooi, een thematische reeks workshops waarin architecten en opdrachtgevers elkaar beter kunnen leren kennen.

Voor mij persoonlijk, en voor ons architectenbureau Temp.architecture, zijn met name de prijsvragen die Architectuur Lokaal (mede) organiseert van groot belang. In deze prijsvragen staat altijd een actueel thema centraal. Ook zonder winst dragen deze prijsvragen daardoor bij aan onze kennisontwikkeling en het vinden van nieuwe projectpartners en nieuwe coalities. Ook zonder winst draagt deelname aan deze prijsvragen dus bij aan de ontwikkeling van ons bureau.

De prijsvragen geven ons bovendien toegang tot opdrachten waarvoor we normaal gesproken - gezien de strenge referentie eisen in onze bouwwereld - als redelijk

jong bureau niet in aanmerking komen. Het mooiste voorbeeld hiervan is voor ons de prijsvraag voor de nieuwe hoofdentree van het AMC, het grootste ziekenhuis van Nederland. Door het winnen van deze prijsvraag - in samenwerking met een ander architectenbureau - voeren wij momenteel een prestigieuze bouwopdracht uit waarvoor wij zonder bemiddeling door Architectuur Lokaal nooit in aanmerking waren gekomen. Dit betekent een grote stap voorwaarts voor onze ontwerppraktijk, een stap die we zonder Architectuur Lokaal nooit hadden kunnen nemen.

Gezien de grote ruimtelijke uitdagingen waarvoor Nederland de komende jaren staat op het gebied van verduurzaming, vergrijzing verdichting en sociale inclusiviteit, is het van levensbelang dat een instituut als Architectuur Lokaal vol in haar kracht blijft. Zonder deze stimulans voor innovatie, zonder het creëren van voorbeeldstellende projecten zoals Architectuur Lokaal dat doet, dreigt Nederland in ruimtelijke zin grote kansen te gaan missen.

Abe Veenstra

Abe Veenstra Landschapsarchitect, vm., Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) in Zuid Holland.

Huissen

Ik heb de brief gelezen. Zeer spijtig om te horen dat jullie BIS aanvraag niet is gehonoreerd. Zoals ik jullie ken doen jullie belangrijk werk met name op het gebied van prijsvragen / ontwerpwedstrijden. Ik weet dat jullie ook andere activiteiten ontplooiën, maar voor mij is dit waarin jullie je onderscheiden. Goed georganiseerde prijsvragen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het ontwerpklimaat, de zichtbaarheid van het Nederlandse ontwerp als discipline, het debat over de ruimtelijke inrichting en het stimuleren van innovatief ontwerp en jong talent een podium geven. Wat mij betreft van grote culturele waarde. In mijn perceptie spelen jullie daar een belangrijke rol in; de ervaring en expertise die jullie op dit vlak hebben maakt het voor opdrachtgevers mogelijk om dit instrument in te zetten. Ik denk dat zonder jullie ondersteuning daarbij het voor veel opdrachtgevers toch (te) lastig zal worden om dit op te pakken en tot een goed einde te brengen.

Ik ondersteun jullie verzoek om herziening dan ook van harte.

Frans Soeterbroek

eigenaar van De Ruimtemaker, bureau voor samen stad en gemeenschap maken

Amsterdam

Als professional in de wereld van ruimtelijke ontwikkeling zou ik het onbestaanbaar vinden als Architectuur Lokaal niet wordt erkend als behorend bij de culturele basisinfrastructuur. Als een van de weinige instituten pakt ze de volle breedte voor het waarborgen van een goed klimaat voor ruimtelijk en architectonisch ontwerp. Ze richt zich intensief op goed opdrachtgeverschap vanuit met name de overheden, op het uitdagen en ondersteunen van ontwerpend onderzoek en op de verbinding van ontwerpers aan bewoners, zelfbouwers en andere professionals. Op het

snijvlak van deze werelden vervult Architectuur Lokaal een belangrijke aanjagende en platformfunctie, zo heb ik zelf ook mogen ondervinden.

U heeft er wellicht geen idee van hoe kwetsbaar dat thema van goed opdrachtgeverschap altijd al is geweest en nog sterker is geworden met het verdwijnen van het ministerie van VROM in 2010 en de sterke inzet van de rijksoverheid op marktwerking. En een van de grootste culturele daden die met de inwerkingtreding van de Omgevingswet nodig is is een herbouwen van nieuwe coalities tussen de ontwerpers en de burgers van dit land. Juist omdat de positie die Architectuur Lokaal hierin heeft verworven niet zomaar door anderen worden opgepakt verdient ze de ondersteuning die het nu zoekt."

René Asschert

*Programmameider Wonen Gemeente Groningen
Groningen*

Groningen is een stad waar de gevolgen van de enorme druk op de woningmarkt groot zijn. Huizenprijzen stijgen maar door en de wachttijden voor sociale huurwoningen zijn navenant. Meer bouwen kan dit oplossen, maar er is meer nodig. Voor het tegen acceptabele kosten bouwen in stedelijk gebied hebben we nieuwe typologieën nodig, nieuwe woonvormen en creatieve oplossingen op het gebied van stedenbouw en architectuur. Want woningen bouwen doe je niet voor 5 jaar, maar bepalen het aanzicht van de stad voor minstens 50 jaar en hopelijk langer. Architectonische kwaliteit is daarbij van wezenlijk belang. Vooral ook omdat het niet alleen gaat over wonen, maar ook over een prettig leefklimaat, een goede samenhang van vastgoed / woningbouw met openbare ruimte, etc. Goede woningbouw en woonomgevingen realiseren gaat niet vanzelf. Daarvoor is het nodig dat opdrachtgevers, ontwikkelaars, corporaties, gemeenten en bewoners geïnspireerd worden.

Stichting Architectuur Lokaal kan deze inspiratie bieden. Ze hebben in Groningen op een inspirerende manier een bijdrage geleverd aan het debat over woningbouw en de toekomst van het wonen in Groningen.

Ik ondersteun daarom de roep van de stichting voor een positie in de Basisinfrastructuur 2021-2024 van het Cultuurbeleid.

Danielle Harkes

*Initiatiefnemer en adviseur bij ZorgSaamWonen, Voormalig manager Aedes-Actiz
Kenniscentrum Wonen-Zorg
Zwolle*

Met Architectuur Lokaal heb ik met regelmaat vanuit het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg gewerkt aan de opgaven op het gebied van ouderenhuisvesting en huisvesting voor mensen met een beperking. Bij uitstek een onderwerp waarbij aandacht en samenwerking van veel verschillende partijen nodig is; zorgorganisaties, woningcorporaties, gemeenten, architecten, ontwikkelaars en bouwbedrijven. Door dit samen met Architectuur Lokaal op te pakken konden we deze partijen bij elkaar brengen en dit vraagstuk agenderen. Ook in een tijd dat er nog weinig belangstelling voor was. Met de onderzoeken naar

de praktijk van herbestemmen van vastgoed in de zorg heeft Architectuur Lokaal bijgedragen aan de kennisontwikkeling op dit terrein. Door het onderzoek en de excursies naar goede voorbeelden kreeg de zorgsector een gezicht bij sectoren die daar zelf weinig oog voor hebben. Met vele mooie projecten als gevolg.

Architectuur Lokaal heeft altijd een goede neus voor nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en weet daar snel de relevante partijen op te verbinden. Door haar werkwijze daagt zij uit om buiten de geijkte denkrichtingen en gezelschappen naar nieuwe oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken te zoeken. Ik hoop ook vanuit het nieuwe platform ZorgSaamWonen samen met Architectuur Lokaal te zoeken naar nieuwe kruisbestuivingen.

Ik verzoek de Minister daarom Architectuur Lokaal een plek te blijven geven binnen de BIS.

Albert Herder, Vincent van der Klei, Arie van der Neut, Metin van Zijl

Partners Studioninedots

Amsterdam

Wij zijn van mening dat Architectuur Lokaal hard nodig is – de komende tijd misschien wel meer dan ooit. Ons gaat het behartigen van belangen van jonge architecten aan het hart en denken we aan de energie die Cilly Jansen c.s. steekt in het stimuleren van goed opdrachtgeverschap.

Vanuit ons als architecten klinkt dat laatste natuurlijk flink als eigen belang. Maar wij zijn ervan overtuigd dat goed opdrachtgeverschap een sector-overstijgende impact heeft; een goed ontworpen omgeving is de onderlegger van duurzaam samen leven. De ambities voor opdrachtgevers in de bouw zijn hoog, kwantitatief, sociaal, financieel en qua duurzaamheid. Alle partners in de bouwkolom zijn gebaat bij vlot handelen met een vooruitziende blik, met het type heldere en soepele selectie-, ontwikkel- en ontwerpprocessen die we hebben ervaren wanneer Architectuur Lokaal in the lead was.

De cultuur van goed opdrachtgeverschap kan/moet wat ons betreft nog breder worden gedeeld. Daarbij hoort ook een cultuur die het jonge architecten mogelijk maakt hun beroepspraktijk te starten in deze tijd van dichtgetimmerde Europese aanbestedingen. Zelf hebben we destijds enorm mogen profiteren van beleidsmakers, opdrachtgevers en al ervaren collega's die jonge architecten kansen boden om zich te profileren. Dat gebeurde toen vanuit een houding van vanzelfsprekendheid. Die instelling is nog altijd de onze. Architectuur Lokaal draagt met haar programma's eraan bij die mentaliteit weer gemeengoed te maken.

De rol van Architectuur Lokaal is op beide punten essentieel. Als subsidie uit de BIS nodig is voor het netwerken, faciliteren, onderhandelen, aanmoedigen en zelf het goed voorbeeld geven, dan hopen wij van harte dat die eerste afwijzing een 'nee, tenzij' is en dat daarmee de deur op een kier staat voor steun aan Architectuur Lokaal.

Dr. Ivan Nio

NIO Stedelijk Onderzoek & Advies
Amsterdam

Als stadssociologisch onderzoeker die veel samenwerkt met diverse architectenbureaus heb ik altijd veel gehad aan de zorgvuldige ondersteuning van Architectuurlokaal bij prijsvragen. Architectuurlokaal is een onmisbare schakel bij het creëren van goed opdrachtgeverschap bij zowel publieke als private partijen. Daarnaast is Architectuurlokaal een belangrijke bron van kennis op het gebied van architectuur, stedenbouw en ruimtelijke ordening (o.a. bij de implementatie van de omgevingsvisie). De verdere verbreding van het werkveld naar maatschappelijke thema's is een noodzakelijke verdieping van de culturele opgave waar architectuur, stedenbouw en ruimtelijke ordening nu voor staan. De continuïteit van Architectuurlokaal als kennisinstelling en als geweten voor opdrachtgevers en bij architectuurprijsvragen mag dan ook niet verloren gaan.

Enzo Valerio

Enzo Valerio MSc ETH Arch
Rotterdam

Door de prijsvraag voor het paviljoen voor het Pinetum Blijdenstein in Hilversum heb ik Architectuur Lokaal leren kennen. Voor veel opdrachtgevers is architectuur geen specialiteit. Voor museumdirecteuren en stichtingen is het maken van een gebouw vaak een opgave die eenmalig op hun pad komt. Bij deze instellingen ontbreekt de kennis die nodig is om goede onderzoeken te laten doen en hoogwaardige architectonische opgaven te definiëren. Hierbij is de rol van het Architectuur Lokaal essentieel. Zowel voor de opdrachtgever als voor de (jonge) architect is het aangenaam dat er een organisatie is die aan de hand van jarenlange ervaring de communicatie tussen beide partijen kan stroomlijnen.

Tim Verlaan

Universitair docent Architectuur- en Stadsgeschiedenis Universiteit van
Amsterdam
Amsterdam

Nederland heeft een lange traditie van ruimtelijk ordenen en het stimuleren van vernieuwend ontwerp. Dit zijn altijd kerntaken van de rijksoverheid geweest. De afgelopen twee decennia heeft de overheid echter terugtrekkende bewegingen gemaakt, met als dieptepunten de ontmanteling van het Nederlands Architectuur Instituut en het Ministerie van Verkeer, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Zonder Architectuur Lokaal raken we een van de laatste instituten kwijt die onze kennis van verleden, heden en toekomst van de ontwerppraktijk waarborgt. Dat niet alleen: Architectuur Lokaal is ook een plek waar onze studenten een leerrijk begin maken aan hun loopbaan, waar de universiteit dankzij contacten in het werkveld evengoed van profiteert. Ik ondersteun de inhoud van deze brief daarom van harte.

Ir. Paul Achterberg

Landschapsarchitect

Rotterdam

Graag wil ik een lans breken voor het voortbestaan van Architectuur Lokaal. Mijn ervaringen als jurylid/landschapsarchitect bij de coördinatie door Architectuur Lokaal van de prijsvraag en de selectie van een ontwerpteam voor de prins Clausbrug over het Wantij te Dordrecht zijn uitermate positief.

Architectuur Lokaal vervulde een cruciale rol in deze selectie door met haar kennis en netwerk met de gemeente Dordrecht het juiste stappenplan te ontwikkelen en de juiste disciplines in de jury te benoemen: stedenbouwkundig, civieltechnisch/constructief, landschapsarchitectonisch en architectonisch.

Architectuur Lokaal coördineerde het proces dat leidde tot een helder programma van eisen, voerde de redactie en deed verslaglegging op bijzonder zorgvuldige wijze.

De uitvraag werd per ontwerpfase onder leiding van Architectuur Lokaal op het correcte abstractieniveau geformuleerd met heldere selectiecriteria. Dit voorkwam overproductie bij de deelnemende ontwerpteams en bezwaren vanuit ontwerpteams die werden afgewezen voor een volgende ontwerpfase.

Met deze professionele begeleiding is het gelukt een vernieuwend en uniek brugontwerp te selecteren, dat nu in uitvoering is.

Ik ben ervan overtuigd dat zonder de betrokkenheid en inzet van Architectuur Lokaal het ontwerp- en selectieproces veel moeizamer zou zijn verlopen en dit niveau van architectonische en civieltechnische kwaliteit niet behaald zou zijn.

David Keuning

Architectenregister

Den Haag

Naar aanleiding van het advies van de Raad van Cultuur aan de Minister van Cultuur, Onderwijs en Wetenschap, d.d. 4 juni, om de aanvraag van Architectuur Lokaal in het kader van de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2021-2024 (BIS) af te wijzen, onderstreep ik graag het grote belang van de werkzaamheden van Architectuur Lokaal.

Architectuur Lokaal verbindt private en publieke opdrachtgevers met ontwerpers; een verbinding die van groot belang is voor de kwaliteit van de architectuur in Nederland, maar die door verschillende en soms tegengestelde belangen allerm minst vanzelfsprekend is. Door gespecialiseerd onderzoek en voorlichting op het gebied van bijvoorbeeld de juiste inrichting van architectuurprijsvragen draagt

Architectuur Lokaal bij aan kennisontwikkeling op dit gebied, voor partners die niet altijd in staat zijn om zelf deze kennis te genereren. Bovendien vormt Architectuur Lokaal samen met het Atelier Rijksbouwmeester, het Architectenregister en de beroepsorganisaties van ruimtelijke ontwerpers een belangrijke pijler van het Nederlandse architectuurbeleid, vooral op lokaal niveau.

In opdracht van het Atelier Rijksbouwmeester heeft Architectuur Lokaal in 2018 een onderzoek uitgevoerd naar de Beroepservaringsperiode, de tweejarige

praktijkervaring die sinds 2015 leidt tot inschrijving in het Architectenregister. Deze evaluatie had Architectuur Lokaal niet kunnen uitvoeren zonder de kennis die zij jarenlang consistent heeft opgebouwd. Het is dan ook van belang dat de werkzaamheden van Architectuur Lokaal worden gecontinueerd.

Willem Hein Schenk

Stadsarchitect van Haarlem, voormalig voorzitter BNA en voormalig architect/partner van De Zwarte Hond

Haarlem

Architectuur Lokaal is een eenling in Nederland die afgelopen decennia op voorbeeldige wijze het belang van architectuur bij de lokale en regionale overheden onder de aandacht heeft gebracht. Vooral de wijze waarop Architectuur Lokaal heeft laten zien hoe zorgvuldig geregisseerde prijsvragen een grote bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit is daarvoor illustratief.

Als stadsarchitect van Haarlem merk ik dat juist in een tijd dat vele maatschappelijke opgaven hun weerslag krijgen in het ruimtelijk domein (o.a. energietransitie, klimaatadaptatie, circulair bouwen) we heel zorgvuldig moeten omgaan met de ontwerpogave. Een goede integrale blik, aangemoedigd door de aanstaande omgevingswet, vraagt om zeer zorgvuldige ontwerpprocessen. Het is bewezen dat architecten, stedenbouwkundigen, landschapsontwerpers en andere ruimtelijk adviseurs hier in de juiste samenhang en met een zorgvuldige omschrijving van de opgave, plekken en gebouwen kunnen maken die te toekomstbestendigheid van Nederland vergroten. In dat licht verwijs ik graag naar Panorama Nederland: een prachtig betoog van het College van Rijksadviseurs waarin verbeelding een belangrijke rol speelt.

Architectuur Lokaal kan als geen ander nut en noodzaak van het maken van zorgvuldige stedenbouw en architectuur promoten. Juist nu, in het licht van de maatschappelijke urgentie zoals hierboven omschreven, is dat belangrijker dan ooit.

Arnold Reijndorp

Onafhankelijk onderzoeker, docent en publicist op het snijvlak van stedenbouw, stadssociologie en stedelijke ontwikkeling

Rotterdam

Ik ben echt geschrokken van het advies van de Raad voor cultuur om de aanvraag van Architectuur Lokaal opgenomen te worden in de Culturele Basisstructuur niet te honoreren. Daarmee wordt een enorme kans gemist om wat in de afgelopen jaren is opgebouwd als een basisstructuur in de meeste letterlijke betekenis van dat woord een vaste plek te geven in het culturele domein van de architectuur, de stedenbouw en de landschapsarchitectuur. Sterker nog de Raad mist hiermee ook een uitgelezen gelegenheid om wat op dit terrein is opgebouwd ten voorbeeld te stellen aan de andere domeinen van kunst en cultuur waar een dergelijk basisstructuur die een verbinding legt tussen kunstenaars, kunstinstellingen, opdrachtgevers, overheid en publiek node wordt gemist. Juist omdat de Raad innovatie, ondernemingszin, publieksbereik hoog in het vaandel voert, zou hij het

voorbeeld dat Architectuur Lokaal na jaren van experimenteren, ondernemen en innoveren biedt, dienen te omarmen om anderen voor te houden hoe het kan.

Niet toevallig kon een dergelijk basisstructuur juist in het domein van architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur ontstaan en verder worden uitgebouwd. Dat zijn immers bij uitstek publieke kunsten, die iedereen, gewild of niet, raken en niet op een enkel moment maar voor zeer lange tijd. Zij zijn ook niet op zoek naar een maatschappelijke opgave of relevantie, want daarin ligt nu juist hun bestaansgrond. Die opgaven vorm te geven is een daad van cultuur. Niet voor niets vindt Architectuur Lokaal haar oorsprong in een beweging die zich afzette tegen de ziellose manier waarop overheden en opdrachtgevers veel bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke opgaven tegemoet traden door hen eraan te herinneren dat stadsvernieuwing, volkshuisvesting, infrastructuur en dijkversterking ook en juist culturele opgaven zijn.

Die maatschappelijke opgaven maken architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur bij uitstek tot publieke kunsten en wel op twee manieren, als vormgevers van de publieke ruimte in fysieke zin, en als domeinen waarin het publieke debat daarover vorm krijgt. Anders dan bij sommige andere kunsten vaak het geval lijkt, is het publiek niet iets dat bereikt moet worden, maar een wezenlijk onderdeel van de opgaven en de oplossingen waarvoor architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur staan. Daarbij gaat het niet simpel over inspraak, maar over een permanent en publiek debat over opgaven die zeer veel mensen raken.

Architectuur Lokaal heeft daarvoor telkens nieuwe vormen ontwikkeld en uitgetest. Op eigen initiatief of in opdracht van en in samenwerking met opdrachtgevers, overheden, andere instellingen, architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten. Niet simpel door het organiseren van debatten. Dat ook, maar Architectuur Lokaal is geen debatcentrum.

Door het inzetten van middelen die eigen zijn aan het metier (programma, ontwerp, experiment, verbeelding) en het organiseren van bijv. meervoudige opdrachten, prijsvragen, stelt ze maatschappelijke kwestie aan de orde (in de zorg, energietransitie, klimaat, huisvesting van vluchtelingen, de groeiende superdiversiteit van de bevolking van de steden), maar op concrete locaties, scheidt zo ruimte voor innovatie en provoceert zowel nieuwe oplossingen als nieuwe verhoudingen, tussen overheden en publiek, tussen opdrachtgevers, architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, andere disciplines en gebruikers. Dat allemaal als een spin in het web, die groot vertrouwen geniet in het gehele veld. Als dat geen basisstructuur is, wat dan wel?

Nathalie de Vries

Founding partner MVRDV

(Rotterdam, Shanghai, Parijs)

Bij de recente aanpassing van de cultuursubsidies zijn voor de architectuur belangrijke initiatieven buiten de boot gevallen en gekort. Met het verliezen van de subsidies voor o.a. Architectuur Lokaal dreigt een cultureel-inhoudelijke kaalslag voor onze discipline.

Het belang van een goede architectuurcultuur gaat ver buiten de discipline, het is een landelijk belang. Wij willen graag stilstaan bij de economische betekenis van goede architectuur. Schoonheid is ook een economisch gegeven. Nederland is één van de best ingerichte landen in de wereld en wordt internationaal als geslaagd voorbeeld gezien, talloze missies van buitenlandse overheden bezoeken Nederlandse steden en gebouwen om te leren van ons vooruitstrevende architectuur, landschapsarchitectuur en stedenbouw. Er is een reden dat Nederlandse architectuur een internationaal exportproduct is. Dit exportproduct heeft wetenschappelijke, culturele en beleidsmatige support nodig. Architectuur Lokaal heeft een voorbeeldfunctie in het organiseren van wedstrijden waar innovatie en niet risicomijden centraal staat. Met nieuwe innovatie kan de Nederlandse architectuur zich verder ontwikkelen en haar status als exportproduct houden. MVRDV is van mening dat de subsidies voor deze waardevolle initiatieven behouden moet blijven omwille van de verdere stabiele ontwikkeling van de Nederlandse architectuur en stedenbouw waar uiteindelijk alle Nederlanders baat bij hebben.

Mattijs van Ruijven

*Hoofd stedenbouwkundige, Stadsontwikkeling, Gemeente Rotterdam
Rotterdam*

Aan de Minister van Cultuur, Onderwijs en Wetenschap, mevrouw I.K. van Engelshoven

Vanuit de Gemeente Rotterdam wordt vanuit verschillende afdelingen en beleidsstukken aandacht besteed om het architectuurklimaat te stimuleren en verder te brengen. Hierbij vormt de nieuwe Architectuurnota 'Rotterdam Architectuurstad – met ontwerpkracht bouwen aan Rotterdam' 2019 de leidraad. De nota projecteert de toekomstige opgaven in verschillende thema's zoals: prijsvragen, innovatie, opdrachtgeverschap en het stimuleren van jong talent. Dit doen we in het licht van de grote (woning)bouwopgave; dat is niet alleen een kwantitatieve opgave, maar juist ook een kwalitatieve opgave. De genoemde thema's dragen bij aan de verbeelding van die opgave, en deze thema's zien we terug in onze onafhankelijke kennispartner: Architectuur Lokaal.

Een onderdeel van Architectuur Lokaal is het Steunpunt. In samenwerking met het Steunpunt werken we samen aan professionalisering van opdrachtgeverschap en het opdrachtnemerschap. In het Protocol ontwerpersselecties komt onder andere deze waardevolle relatie tot stand.

Daarnaast speelt het Steunpunt een rol in het publiceren en organiseren van verschillende nationale prijsvragen van de Rijksbouwmeester waarin Rotterdam participeert zoals Who Cares en Panorama Lokaal. Daarnaast speelt Architectuur Lokaal een rol in Rotterdamse prijsvragen zoals Gezinsappartementen, Lommerrijk, Wonen in winkels, Wilhelminakade, Parkstad, CPO Kavels. Hierbij ondersteunt het Steunpunt de gemeente met een belangrijke doelstelling: het realiseren van verbeelding van (maatschappelijke) opgaven en het bereiken en stimuleren van jong talent. Het bereik die Architectuur Lokaal als onafhankelijk platform heeft is van grote waarde voor het Rotterdamse Architectuurklimaat.

Als hoofd stedenbouwkundige van Rotterdam onderstreep ik het belang van een goed architectuurklimaat voor de grote ruimtelijke opgave in onze stad. Daarbij onderstreep ik graag ook de rol van onafhankelijke kennispartners zoals Architectuur Lokaal. Met de kennis, ervaring en professionele houding leveren zij een positieve bijdrage aan het architectuurklimaat van Rotterdam en van Nederland.

Ir. Paco Bunnik

Hoofdontwerper Ruimte en Duurzaamheid, Gemeente Amsterdam

Amsterdam

Je hebt me gevraagd om een reflectie te geven op Architectuur Lokaal en de positie te duiden ten opzichte van ons werkveld. Dit in relatie tot jullie lopende proces om aanspraak te maken op een positie in de Basisinfrastructuur 2021-2024 van het cultuurbeleid. Graag geef inzicht vanuit mijn vakgebied welk per definitie maatschappelijk-cultureel van aard is en daarnaast dienend is aan de openbaarheid.

Architectuur en architectuurbeleid zijn onlosmakelijk verbonden aan cultuur en maatschappij. De titel van Architectuurlokaal dekt wellicht niet geheel de lading van de domeinen waarop de dossiers waar jullie een verbindende rol in spelen, zich begeven. Architectuur Lokaal zie ik als een spons die multidisciplinaire opgaven zichtbaar maakt en blijvend betekenis geeft door middel van het entameren van prijsvraagcultuur. Daarnaast heeft Architectuur Lokaal een rijkdom aan dossierkennis over de relatie publiek belang-opdrachtgever-opdrachtnemer opgebouwd. Het verder zichtbaar maken van deze opgebouwde kennis en een blijvende vertaalslag maken naar de hedendaagse praktijk van ruimtelijke ordening, stedenbouw, architectuur binnen de context van de altijd veranderende maatschappelijke ontwikkelingen, zou een logisch vervolg zijn, en kan wat mij betreft Architectuur Lokaal een meer centrale positie geven in de wisselwerking tussen beleid en praktijk, tussen project en experiment.

Vanuit de gemeente Amsterdam werken we zowel in het sociaal als in het fysiek domein. Beiden zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar. Elke ontwerpogave heeft deze brede intrinsieke waardecreatie in zich. Momenteel werken we aan de verduurzaming van de stad, pakken we bredere thema's op het kruisvlak van deze vakgebieden, die wat mij betreft in stedelijke opgaven nooit los van elkaar op zichzelf betekenis hebben, maar hun meerwaarde aan elkaar ontleen. De ontwerper speelt een verbindende rol in grotere vraagstukken, en maakt deel uit van een cultureel fenomeen van integraal ontwerp.

Deze meerwaarde uit zich op allerlei schaalniveaus, van abstract ontwerp/idee tot een groter plan, dat uitgevoerd wordt. De hele keten doordenkend. Zoals de rijksbouwmeester Floris Alkemade ook mooi in zijn Essay beschrijft speelt de ontwerper, de culturele kracht in dit maatschappelijk speelveld van stad en land maken. Een ontwerpvrage is altijd een ook bredere sociale en culturele vraag. Zaken moeten gepland worden. Hoe houd je bijvoorbeeld in het plannenmaken rekening met fnuikende segregatie. Wat is daarin de rol van de verschillende stakeholder. In dit soort proces een evenwichtig procespartner zijn, daar heeft Architectuur Lokaal zich bewezen en moe het zich blijven bewijzen.

Vanuit de beschreven vakgebieden werken we aan de grote transities, werken we samen met G4, met College Rijksadviseurs, met diverse stakeholders in het sociaal en cultureel domein, om tot integrale en robuuste plannen te komen. In dit spectrum onderschrijf ik ten volle het belang van prijsvragen en prijsvraagcultuur. In de gemeente Amsterdam zijn we momenteel actief aan het verkennen hoe we middels prijsvragen nieuwe vormen van waarde creatie kunnen optuigen. Prijsvragen gaan om veel meer dan prijsvragen. Het gaat over het integraal betrekken van het sociaal en fysiek domein middels ontwerpopgaven die een publieke kleefkracht hebben, en daarmee voor binding zorgen. Naast nationaal werken we ook als stad samen op internationaal niveau. Hierin hebben we onlangs ook de stad Zurich bezocht waar prijsvraagcultuur een vast onderdeel is geworden van de planvorming. Juist om met hen de betekenis van deze cultuur en de sterke relatie met planningcultuur te duiden. Ook Parijs heeft het roer omgegooid en is middels de grote prijsvraagcyclus Reinventer Paris zichzelf aan heruitvinden en innovatiekracht in het fysiek domein koppelt aan sociale, duurzame, culturele en financiële vraagstukken. Vanuit prijsvraagcultuur kan ook de enge relatie met de bouwcultuur (die volledig op slot zit qua innovatie) weer geagendeerd worden.

Concluderend. Architectuur Lokaal is in dit soort processen een natuurlijke en betrouwbare partner, die zich als neutrale factor precies goed positioneert, maar die mijns inziens, aan betekenis kan winnen door zich slimmer te etaleren/manifesteren. Bescheidenheid siert, de betekenis hoog houden en voor knokken siert des te meer. Succes met deze actie.

Yttje Feddes

Feddes Olthof Landschapsarchitecten

Utrecht

Ik ben werkelijk heel verbaasd dat de Raad voor Cultuur afwijzend heeft gereageerd op het verzoek van Architectuur Lokaal om in de Basisinfrastructuur te worden opgenomen. Volgens mij zit jullie grote kracht juist in het stimuleren van lokale overheden om een hoogwaardig en cultureel verankerd architectuurbeleid te voeren. Des te belangrijker omdat rijk en provincies veel verantwoordelijkheden in het ruimtelijk beleid naar gemeentes hebben gedelegeerd. Jullie 'stoomcursus' ruimtelijke kwaliteit voor wethouders is vermaard en de ondersteuning bij het uitschrijven en uitvoeren van architectuurprijsvragen is onmisbaar.

Maar wat me nog het meest verbaast is dat de Raad hiermee ook tegen haar eigen advisering ingaat. Ik heb recent deelgenomen in een werkgroep van de Raad voor het opstellen van een advies over Erfgoed. De hoofdlijn van het advies is dat Erfgoed een stimulans is om de integrale kwaliteit van de gebouwde omgeving te versterken, en dat met name lagere overheden vaak de kennis missen om dat goed te doen. Dus: daarbij hulp nodig hebben. De prijsvraag voor de entree en het entreegebouw van Werelderfgoed Kinderdijk, die jullie inhoudelijk hebben voorbereid en begeleid is daar natuurlijk een sprekend voorbeeld van.

Ik stuur je het advies 'Met erfgoed meer ruimtelijke kwaliteit' en het persbericht hierbij. In de hoop dat de Raad haar eigen recente advisering serieus neemt en bereid is vergissingen te herstellen.

Gabriel Verheggen

*Directeur ABC Architectuurcentrum Haarlem
Haarlem*

Met ongerustheid heb ook ik kennis genomen van het voornemen van raad van Cultuur om de aanvraag van Architectuur Lokaal in het kader van de BIS 2021-2024 af te wijzen.

Hoewel ik niet onherroepelijk en krampachtig wil vast houden aan dat wat was, wil ik wel vasthouden en koesteren dat wat goed functioneert, waar expertise is opgebouwd en dat wat niet door anderen wordt gedaan. Daarbij ervaar ik zorgvuldige architectuur, zorgvuldige ruimtelijke ordening en een zorgvuldig vormgegeven leefomgeving als uitingen van beschaving.

Ik beschouw Architectuur Lokaal als belangrijke schakel in het borgen van Architectonische Kwaliteit op verschillende schaalniveaus in onze samenleving. Door het begrip Opdrachtgeverschap en haar rol en positie in het (bouw)proces te benadrukken en bijvoorbeeld met het uitschrijven en begeleiden van ontwerprijvragen etc. bouwen jullie als weinigen nog voort op een traditie die door het ontmantelen van instituties als ministerie VROM, het NAI al zwaar gehavend is.

Ik hoop van harte dat op tijd wordt ingezien dat het Nederlandse Architectuurklimaat ernstig gevaar loopt wanneer instellingen als Architectuur Lokaal dreigen te verdwijnen.

Lyongo Juliana

*Architect en directeur Caribische Regio bij OZ
Amsterdam / Curaçao*

Ik denk dat jullie werk zeer waardevol is! Een organisatie die gevraagd en ongevraagd advies geeft op het gebied van de gebouwde omgeving is onmisbaar in een samenleving waarin er steeds meer druk komt op de beschikbare ruimte.

Jooske Baris

*Platform STAD
Den Haag*

Ruim 10 jaar geleden mocht ik vanuit Platform31 (toen nog Nirov) voor BPD (toen nog Bouwfonds) een Ontwerpprijsvraag organiseren.

Rood-Voor-Groen was de opgave. Jullie 'Kompas' was daarbij onmisbaar, en we hebben heel geregeld feedback van jullie gekregen over hoe je een goede, inspirerende maar toch kloppende prijsvraag organiseert.

Ook later heb ik marktpartijen (ontwikkelaars) en onlangs nog de gemeente Den Haag naar jullie doorverwezen. Er is daar (en ook bij ons) onvoldoende kennis over het uitvragen van een goede prijsvraag die enerzijds volop ruimte biedt aan creativiteit en innovatieve ontwerp oplossingen, en anderzijds toetsbaar en toepasbaar is. Dat zijn twee heel verschillende kwaliteiten, die jullie samenbrengen door de cultuur- en bouw wereld te verbinden.

En belangrijk: dat allemaal vanuit een onafhankelijke en neutrale positie. Zonder eigen belang behalve die van een goed ontwerp.

Ir. Sandra van Assen

Stedenbouwkundige met een eigen bureau, Gemeentelijk stedenbouwkundige Súdwest Fryslân, PhD-onderzoeker aan de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft Súdwest Fryslân / Hieslum

Architectuur Lokaal is HET onafhankelijke loket voor de uitwisseling van kennis en instrumenten omgevingskwaliteit in netwerkverband.

Laten we wat goed is behouden. Architectuur Lokaal is een kundige en laagdrempelige organisatie, die het maatschappelijk debat over omgevingskwaliteit aanjaagt en agendeert, die kennis ontwikkeld en verspreid, die instrumenten aandraagt, die kennis biedt, snel, praktisch en pragmatisch, aanvullend op de reguliere informatie, die experts en opdrachtgevers ondersteunt en bijeenbrengt en die mensen betreft rond het onderwerp omgevingskwaliteit. Ze is een unieke en onmisbare schakel in de ontwerp- en bouwcultuur van Nederland.

De kwaliteit van Architectuur Lokaal ligt in het voortdurend op de agenda zetten van een goede omgevingskwaliteit en wat daarbij nodig is. Goede omgevingskwaliteit is een van de drie maatschappelijke doelstellingen van de Omgevingswet. Omgevingskwaliteit gaat over de relatie tussen de mens en haar of zijn leefomgeving. Daarnaast zet ze ontwerpkracht en opdrachtgeverschap op de agenda. Architectuur Lokaal zoekt landelijk, maar ook regionaal naar de verschillende stemmen in het debat, ze laat deze horen en doorklinken.

Lokaal en regionaal debat en uitwisseling

Zelf was ik meermalen betrokken bij activiteiten van Architectuur lokaal. Zowel landelijk als in Friesland. Ik denk dan aan debatten met gemeenteraden over ruimtelijke kwaliteit. Ik denk aan jureringen die onafhankelijk en zeer integer werden georganiseerd door Architectuur Lokaal. Ik denk bijvoorbeeld aan de Ateliers ZZ die lokaal de discussie tussen de gemeenschap en professionals aanzwengelden over de Friese omgevingsvisie en omgevingskwaliteit. Ik denk ook aan de goed georganiseerde excursies rond nieuwe en onontgonnen thema's. Landelijk was ik betrokken bij de evenementen waarbij stadsbouwmeesters en provinciaal en landelijke adviseurs hun kennis uitwisselen. Bouwmeesters zijn een belangrijke schakel tussen de opdrachtgevers en ontwerpers in Nederland. Ze bekleeden hun solistische functies veelal gedurende korte periodes van enkele jaren. Goede uitwisseling is van grote meerwaarde om in die korte tijd veel effect te bereiken. Die intercollegiale uitwisseling vindt nergens anders plaats en is ontzettend waardevol voor een netwerk, dat geen ander podium kent; er zijn geen andere partijen die een bouwmeesterdebat organiseren. Sinds 2009 organiseert Architectuur Lokaal intensieve ontmoetingen tussen jonge opdrachtgevers en jonge ontwerpers met het doel hen met elkaar in gesprek te brengen over actuele opgaven. Bijvoorbeeld onder begeleiding van externe deskundigen gericht op opgaven zoals Krimp, Leegstand, Zorg en veranderende winkelvoorraad. Dergelijke activiteiten gaan veel verder dan dienstverlening aan markt- of overheidspartijen. Ze zijn gericht op blikverruiming en grensverlegging en op netwerkvorming. Architectuur Lokaal doet dit vanuit overzicht en een

onafhankelijke blik en voegt daarmee een onpartijdige stem toe aan een door markt- of overheidspartijen gedomineerd debat.

Instrumenten en opdrachtgeversschool

Architectuur Lokaal vormt een laagdrempelig loket en biedt laagdrempelige informatie voor een minder laagdrempelig onderwerp. Bestuurders, ambtenaren en bewoners kunnen altijd 'even sparren' met de medewerkers van Architectuur Lokaal. Elke vraag wordt beantwoord, hetzij door eigen onderzoek, hetzij middels doorverwijzing naar een organisatie of vanuit het netwerk van Architectuur Lokaal. Architectuur lokaal heeft een goede naam als het gaat om de instrumenten, die ze aanbiedt rond omgevingskwaliteit. Bijvoorbeeld via de website MijnOmgevingsvisie.nl. Dit is een waardevolle aanvulling op de informatie die vanuit het Rijk, het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten wordt verstrekt, omdat Architectuur Lokaal geen technische maar een culturele focus hanteert. Dankzij Architectuur Lokaal is er nu KOMPAS. Digitale voorbeeldmodellen voor het opstellen van aanbestedingen en prijsvragen voor architectuuropdrachten en werken met ontwerp. Dit maakt dat het wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Architectuur Lokaal beheert tevens het [Steunpunt Architectuuropdrachten & Ontwerpwedstrijden](#).

Bovendien organiseert ze iedere vier jaar de opdrachtgeversschool, een landelijke manifestatie voor de nieuwe lokale bestuurscolleges in het verkiezingsjaar. Ook hier een culturele focus, die op geen enkele andere plek gehanteerd wordt.

Kortom, Architectuur Lokaal vormt een sterke schakel in het netwerk, in het ontwikkelen en uitdragen van de Nederlandse ontwerp- en bouwcultuur en in het stimuleren van de kwaliteit van het opdrachtgeverschap in Nederland. Ze biedt continuïteit bij hetgeen op korte en lange termijn nodig is om de Nederlandse ontwerp- en bouwcultuur te blijven ontwikkelen. Overigens zowel landelijk als in internationaal verband.

Ze bekleedt een rol die niet vanuit projecten of reguliere werkverbanden kan worden worden ingevuld. De vraag is daarom: Waar blijven het loket, de kennis en het netwerk als de financiering stopt? En is het geen cultureel kapitaalverlies als Architectuur Lokaal zou verdwijnen?

Agnes Franzen

Strategisch adviseur Stichting Kennis Gebiedsontwikkeling (SKG) TU Delft Faculteit

Bouwkunde

Delft

Als we kijken naar de grote maatschappelijke opgaven waar we op dit moment voor staan met een enorm impact op het aanblik van Nederland is Architectuur Lokaal hierbij een belangrijke speler. Bij het borgen van de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving is het belangrijk dat architectuurbeleid juist ook lokaal hoog op de agenda blijft staan. De mensen en opgebouwde kennis bij Architectuur Lokaal kunnen hierbij het verschil maken.